

Република Србија
РАТЕЛ
Регулаторна агенција за
електронске комуникације
и поштанске услуге

**ИЗВЕШТАЈ О АНАЛИЗИ
ВЕЛЕПРОДАЈНОГ ТРЖИШТА ТЕРМИНАЦИЈЕ ПОЗИВА
У ЈАВНОЈ ТЕЛЕФОНСКОЈ МРЕЖИ НА ФИКСНОЈ
ЛОКАЦИЈИ**

Београд, октобар 2017. године

САДРЖАЈ

1	КРАТАК ПРЕГЛЕД АНАЛИЗЕ ТРЖИШТА	7
2	УВОД.....	16
2.1.	Регулаторни оквир у Европској унији.....	16
2.2.	Правни основ за спровођење поступка анализе тржишта у Републици Србији	22
2.1	Преглед досадашњих активности	24
3	ДЕФИНИСАЊЕ РЕЛЕВАНТНОГ ТРЖИШТА	26
3.1	Карактеристике релевантног тржишта.....	26
3.1.1	Оператори јавно доступне телефонске услуге преко фиксне јавне телефонске мреже	27
3.1.2	Електронске комуникационе мреже за пружање јавно доступне телефонске услуге на фиксној локацији	29
3.1.3	Терминација позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији	30
3.2	Меродавно тржиште у димензији услуга.....	31
3.2.1	Супституција на страни тражње – малопродајни ниво.....	31
3.2.2	Супституција на страни тражње - велепродајни ниво	34
3.2.3	Супституција на страни понуде – малопродајни ниво.....	35
3.2.4	Супституција на страни понуде - велепродајни ниво	35
3.3	Потенцијална конкуренција	35
3.4	Географска димензија релевантног тржишта	36
3.5	Закључак о релевантном тржишту	36
4	АНАЛИЗА РЕЛЕВАНТНОГ ТРЖИШТА	40
4.1	Критеријуми за утврђивање појединачне значајне тржишне снаге	40
4.1.1	Величина оператора и конкурената и тржишно учешће	41
4.1.2	Контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати	42
4.1.3	Технолошке предности	42
4.1.4	Недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца.....	43
4.1.5	Лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима;	44
4.1.6	Степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге);	44
4.1.7	Економија обима.....	45
4.1.8	Економија опсега	46
4.1.9	Степен вертикалне интеграције;	47
4.1.10	Висок степен развоја дистрибутивне и продајне мреже;.....	47
4.1.11	Недостатак потенцијалне конкуренције.....	47
4.1.12	Постојање препрека за ширење.....	47
4.1.13	Закључак о процени постојања оператора са значајном тржишном снагом	48
5	ПРЕПРЕКЕ ЗА РАЗВОЈ ТРЖИШНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ	49
5.1	Преглед основних препрека за развој тржишне конкуренције.....	49

5.2	Препреке у развоју тржишне конкуренције на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи.....	51
5.2.1	Тактике одуговлачења.....	51
5.2.2	Дискриминација квалитетом услуге.....	52
5.2.3	Унакрсно субвенционисање.....	52
5.2.4	Превисоке цене.....	52
5.2.5	Прећутни споразуми.....	53
5.2.6	Ценовна дискриминација.....	53
5.2.7	Одбијање договора / ускраћивање интерконеције.....	53
6	ОБАВЕЗЕ ЗА ОПЕРАТОРА СА ЗНАЧАЈНОМ ТРЖИШНОМ СНАГОМ	55
6.1	Објављивање одређених података.....	56
6.2	Недискриминаторно поступање.....	59
6.3	Рачуноводствено раздвајање.....	61
6.4	Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава.....	62
6.5	Контрола цена и примена трошковног рачуноводства.....	64
7	ЗАКЉУЧАК	66

ДЕФИНИЦИЈЕ КОРИШЋЕНИХ ПОЈМОВА

У анализи су коришћени појмови који имају следеће значење:

Јавно доступна телефонска услуга је јавно доступна електронска комуникациона услуга за, директно или индиректно, упућивање и примање националних, односно националних и међународних позива преко једног или више бројева из националног или међународног плана нумерације.

Електронска комуникациона мрежа представља системе преноса и, тамо где је то примењено, уређаје за комутацију и усмеравање и друге ресурсе, укључујући пасивне мрежне елементе, који омогућавају пренос сигнала помоћу жичних, радио, оптичких или других електромагнетских средстава, укључујући сателитске мреже, фиксне (са комутацијом кола и пакета, укључујући интернет) и мобилне мреже, енергетске кабловске системе, у делу који се користи за пренос сигнала, мреже које се користе за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја, без обзира на врсту података и информација који се преносе.

Јавна телефонска мрежа је електронска комуникациона мрежа која се користи за пружање јавно доступних телефонских услуга и омогућава пренос говора и података између терминалних тачака мреже.

PSTN мрежа (*Public Switched Telephone Network*) је јавна фиксна телефонска мрежа;

Корисник је физичко или правно лице које користи или захтева јавно доступну електронску комуникациону услугу.

Крајњи корисник је корисник који не обавља делатност електронских комуникација.

Претплатник је физички или правно лице које је закључило уговор са оператором јавно доступних електронских комуникационих услуга о пружању тих услуга.

Међуповезивање (интерконегија) је посебна врста приступа оствареног између оператора јавних комуникационих мрежа којим се успоставља физичко и логичко повезивање јавних комуникационих мрежа једног или више различитих оператора како би се корисницима услуга једног оператора омогућила међусобна комуникација или комуникација са корисницима услуга других оператора, односно приступ услугама које пружају други оператори или трећа лица која имају приступ мрежи.

Оператор је лице које обавља или је овлашћено да обавља делатност електронских комуникација.

Оператор корисник је оператор који користи велепродајне услуге терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији како би корисницима пружао јавно доступну телефонску услугу.

Алтернативни оператори су оператори који на посматраном тржишту послују по режиму општег овлашћења и по правилу за пружање услуга фиксне мреже не користе PSTN мрежу.

Позив је веза, успостављена путем јавно доступне електронске комуникационе услуге, која омогућава двосмерну гласовну комуникацију.

Терминација позива представља услугу којом се омогућава терминација позива из једне у другу мрежу, при чему оператор из чије мреже је инициран позив плаћа уговорену цену терминације оператору у чијој мрежи позив терминира.

CDMA мрежа (*Code Division Multiple Access*) је електронска комуникациона мрежа за фиксни бежични приступ реализована коришћењем фреквенција у опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz.

Фиксни бежични приступ FWA (*Fixed Wireless Access*) је бежични приступ са фиксне локације услугама преко јавне фиксне мреже за електронске комуникације.

Услуга са додатом вредношћу је услуга која захтева обраду податка о саобраћају или података о локацији који нису подаци о саобраћају, изван опсега неопходног за пренос комуникације или за обрачун и наплату трошкова.

Приступ подразумева давање на коришћење средстава или услуга другим операторима, под одређеним условима, било на ексклузивној или неексклузивној основи, ради пружања електронских комуникационих услуга, укључујући услуге путем којих се пружају услуге информационог друштва или медијски садржаји, што, између осталог, обухвата: приступ елементима мреже и припадајућим средствима, што може обухватати прикључење опреме путем фиксних или бежичних веза (нарочито приступ локалној петљи, те средствима и услугама неопходним за пружање услуга преко локалне петље), приступ физичкој инфраструктури (укључујући зградама, кабловској канализацији и антенским стубовима), приступ одговарајућим софтверским системима (укључујући системима за оперативну подршку), приступ информационим системима и базама података за наручивање, пружање, одржавање, обрачун и наплату услуга, приступ системима за превођење бројева или системима са истоветном функционалношћу, приступ фиксним и мобилним мрежама (посебно за потребе роминга), приступ системима условног приступа, као и приступ виртуелним мрежним услугама.

Припадајућа средства обухватају повезане услуге, физичку инфраструктуру и друга средства или елементе повезане са електронском комуникационом мрежом или електронском комуникационом услугом, који омогућавају или подржавају пружање услуга путем те мреже или услуге, или се могу искористити у те сврхе, укључујући, између осталог, зграде или улазе у зграде, кабловску канализацију и водове у зградама,

антене, торњеве и друге потпорне објекте, проводне цеви и канале, стубове, шахтове и разводне ормаре.

1 КРАТАК ПРЕГЛЕД АНАЛИЗЕ ТРЖИШТА

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Агенција) је у складу са одредбама чл. 59. и 60. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14, у даљем тексту: Закон) надлежна за спровођење анализе тржишта. Чланом 61. Закона су прописани критеријуми за одређивање оператора са значајном тржишном снагом.

На основу одредбе члана 59. став 2. Закона, Агенција је, уз примену Препоруке Комисије од 17. децембра 2007. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији (2007/879/ЕЗ) (у даљем тексту: Препорука Комисије о релевантним тржиштима 2007/879/ЕЗ), донела Одлуку о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“ бр. 59/11 и 106/16), којом су одређена тржишта подложна претходној регулацији..

Агенција у циљу хармонизације са регулативом Европске уније, спроводи поступак анализе тржишта veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији (у даљем тексту: veleпродајно тржиште терминације у јавној телефонској мрежи) сагласно одредби чл. 59. став 2. и 60. став 1. Закона, уз примену Препоруке Комисије од 9. октобра 2014. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији (2014/710/ЕУ) (у даљем тексту: Препорука Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ), ради утврђивања да ли је ово тржиште релевантно, односно подложно претходној регулацији, те ради доношења нове одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној (*ex ante*) регулацији уз примену Препоруке Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ. Препоруком Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ ово тржиште је дефинисано као релевантно тржиште подложно претходној регулацији.

У оквиру ове анализе, под јавном телефонском мрежом подразумева се јавна фиксна телефонска мрежа, као и јавна фиксна бежична телефонска мрежа (FWA - *Fixed Wireless Access*).

Период на који се анализа односи обухвата податке добијене од оператора за 2014, 2015. и 2016. годину.

У уводном делу анализе дат је преглед регулативе Европске уније у области електронских комуникација са акцентом на развој делотворне конкуренције и спречавању злоупотребе монополског положаја оператора са значајном тржишном снагом. На преглед регулативе ЕУ надовезује се правни основ за спровођење поступка анализе тржишта у Републици Србији, као и преглед досадашњих активности у смеру либерализације тржишта електронских комуникација.

У складу са одредбом члана 149. став 1. Закона о електронским комуникацијама, од 1.1.2012. године на пружање јавно доступне телефонске услуге (у даљем тексту: ЈДФТФ услуга) преко јавне фиксне електронске комуникационе мреже примењује се режим општег овлашћења, те је на дан 1.10.2017. године за пружање јавно доступне телефонске услуге преко фиксне електронске комуникационе мреже у Републици Србији било регистровано 35 оператора, од којих су три оператора имаоци лиценци, и то:

- Предузеће за телекомуникације Телеком Србија а.д. Београд, Таковска 2, Београд (у даљем тексту: Телеком Србија а.д.), коме је дана 13.4.2007. године издата Лиценца за изградњу, поседовање и експлоатацију јавне фиксне телекомуникационе мреже и пружање услуга јавне фиксне телекомуникационе мреже (у даљем тексту: Лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге), као и Лиценца за јавну фиксну бежичну телекомуникациону мрежу (FWA) у фреквенцијском опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz и говорне услуге, пренос пакета података и истовремен пренос говора и података (у даљем тексту: Лиценца за CDMA) бр. 1, која је издата дана 17.6.2009. године;
- Друштво за телекомуникације Orion telekom d.o.o. Beograd – Zemun, Мала Пруга 8, Земун (у даљем тексту: Orion telekom d.o.o.), са претходним називом Media Works, коме је 2009. године издата Лиценца за CDMA бр.2 ;
- Telenor d.o.o. Beograd, Омладинских бригада 90, Нови Београд (у даљем тексту: Telenor d.o.o.), коме је дана 22.1.2010. године издата Лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге, а почео је са пружањем услуга из наведене лиценце у јануару 2011. године;

Поред наведених ималаца лиценци за јавну говорну услугу преко фиксне мреже на дан 1.10.2017. године било је регистровано још 32 оператора:

1. Serbia Broadband - Srpske kablovske mreže d.o.o. Beograd, Булевар Зорана Ђинђића 8а, Нови Београд (у даљем тексту: SBB d.o.o.), евидентиран 2012. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ,
2. Invest-Inženjering doo za telekomunikacije, građevinarstvo, trgovinu na veliko i export-import Novi Sad, Пут Шајкашког одреда 5а, Нови Сад (у даљем тексту: Invest-Inženjering d.o.o.), евидентиран 2012. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
3. Друштво за кабловску дистрибуцију ИНТЕРАКТИВНЕ КАБЛОВСКЕ ОБЈЕДИНЈЕНЕ МРЕЖЕ - I.KOM d.o.o. Beograd, Цона Кенедија 10д, Београд (у даљем тексту: I.KOM d.o.o.), евидентиран 2013. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
4. Друштво за производњу, промет и инжењеринг KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o. Beograd (Novi Beograd), Јурија Гагарина 206, Нови Београд (у даљем тексту: KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o.), евидентиран 2014. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
5. Privredno društvo za telekomunikacije SAT-TRAKT d.o.o. Вацка Топола, Маршала Тита 111, Бачка Топола (у даљем тексту: SAT-TRAKT d.o.o.), евидентиран 2014.

- године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
6. Društvo za pružanje usluga interneta Beotelnet-ISP d.o.o. Beograd, Булевар Војводе Мишића 37, Београд (у даљем тексту: Beotelnet-ISP d.o.o.), евидентиран 2014. године за пружање јавне говорне услуге;
 7. Društvo za inženjering, trgovinu i usluge Radijus vector d.o.o. Beograd (Novi Beograd), Милентија Поповића 9, Београд (у даљем тексту: Radijus vector d.o.o.), евидентиран 2014. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 8. Telemark Systems d.o.o. Ђачак, Синђелићева бб, Чачак (у даљем тексту: Telemark Systems d.o.o.), евидентиран 2014. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 9. VIP Mobile d.o.o. Beograd, Милутина Миланковића 1ж, Нови Београд (у даљем тексту: VIP Mobile d.o.o.), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге преко јавне телефонске мреже;
 10. Preduzeće za informacione infrastrukture, proizvodnju, trgovinu i usluge Softnet d.o.o. Beograd, Владимира Поповића 40, Београд (у даљем тексту: Softnet d.o.o.), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 11. Preduzeće za promet, usluge, inženjering i telekomunikacije BPP ING DOO, Grocka, Булевар ослобођења 45, Гроцка (у даљем тексту: BPP Ing d.o.o.), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 12. Јавно предузеће Пошта Србије Београд, Таковска 2, Београд (у даљем тексту: ЈП Пошта Србије), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 13. Društvo za inženjering, trgovinu i usluge MASKO D.O.O. Beograd, Јурија Гагарина 227, Београд (у даљем тексту: MASKO D.O.O.), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 14. Društvo za telekomunikacije ABA TEL DOO Beograd, Др Агостина Нета 38/14, Нови Београд (у даљем тексту: ABA TEL doo), евидентиран 2015. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 15. Limes telekomunikacije D.O.O. Despotovac, Таковска 4/II, Деспотовац (у даљем тексту: Limes telekomunikacije d.o.o.), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 16. YU VIDEO SERVIS Zoran Marinković PR Majdampek, Пролетерска 131/6, Мајданпек (у даљем тексту: YU VIDEO SERVIS), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 17. Društvo za telekomunikacije Madnet doo Pančevo, др Жарка Фогараша 37, Панчево (у даљем тексту: Madnet doo) , евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
 18. EXE NET d.o.o. Niš, Цара Душана 85, Ниш (у даљем тексту: EXE NET d.o.o.), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;

19. Radnja za telekomunikacije Charlie+ Raška Danijela Pavlović PR, Предрага Вилимоновића 19, Raška (у даљем тексту: Charlie +), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
20. Preduzeće za informatički inženjering i konsalting Netlogic doo Београд, Милутина Миланковића 1, Београд (Нови Београд) (у даљем тексту: Netlogic doo), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
21. Preduzeće za telekomunikacije kablovski distributivni sistem Smiley TV doo Вршас, Београдски пут ББ, Вршац (у даљем тексту: Smiley TV doo), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
22. Privredno društvo Victory media d.o.o. Београд, Булевар војводе Мишића 51/а, Београд (у даљем тексту: Victory media d.o.o.), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
23. Privredno društvo za trgovinu i usluge DETEL.COM DOO Београд, Булевар Михаила Пупина 10ж, Београд (Нови Београд) (у даљем тексту: Detel.com doo), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
24. Privredno društvo za obavljanje delatnosti u telekomunikacijama JOTEL DOO Ниш, Булевар Немањића 31/47, Ниш (у даљем тексту: Jotel doo), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
25. Preduzeće za telekomunikacije Optel Telekom Tim d.o.o. Аранђеловац, Кнеза Милоша 263, локал 1, Аранђеловац (у даљем тексту: Optel Telekom Tim d.o.o.), евидентиран 2016. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
26. Preduzeće za audio i video komunikacije AVCOM DOO Београд, 27. Марта бр. 36 стан 24, Београд (у даљем тексту: AVcom d.o.o.), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
27. АКТОН preduzeće za informatički inženjering doo Београд, Булевар Михаила Пупина 6/16, Нови Београд (у даљем тексту: Akton doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
28. GIMELNET DOO Банатско Карађорђево, 1. мај 44, Банатско Карађорђево (у даљем тексту: Gimelnet doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
29. BAU NETWORKS DOO привредно друштво за telekomunikacije Торњош, Петефи Шандор 33, Торњош (у даљем тексту: BAU NETWORKS doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
30. Preduzeće za unutrašnju i spoljnu trgovinu TRUF DOO Београд, Војводе Степе 284/85, Београд (у даљем тексту: TRUF doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;

31. Društvo za telekomunikacije ASTRA TELEKOM DOO Beograd, Милентија Поповића 9, Нови Београд (у даљем тексту: Astra Telekom doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ;
32. Društvo za kablovske telekomunikacije NEXT FIBER DOO Novi Pazar, Стевана Немање 39, Нови Пазар (у даљем тексту: Next Fiber doo), евидентиран 2017. године за пружање јавне говорне услуге коришћењем кабловске мреже за приступ.

У првом делу анализе велепродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи Агенција се бавила дефинисањем предметног тржишта. Поступак дефинисања релевантног тржишта обухвата анализу супституције на страни тражње, анализу супституције на страни понуде, утврђивање постојања потенцијалне конкуренције и одређивање географске димензије тржишта. С обзиром на то да је велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи директно повезано са малопродајним тржиштем ЈДТФ услуге са фиксне локације и зависно од њега, неопходно је анализирати супституцију на страни тражње и супституцију на страни понуде на малопродајном нивоу и на велепродајном нивоу.

Анализа је показала да на посматраном тржишту не постоји супституција на страни тражње и понуде, као ни потенцијална конкуренција. У складу са тим, Агенција је дефинисала следећа тржишта:

1. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Телеком Србија а.д. (фиксна мрежа, укључујући капацитете фиксне мреже CDMA) независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
2. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Oгion telekom d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
3. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Telenor d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
4. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора SBB d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
5. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Invest-Inženjering d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
6. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора I.KOM d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
7. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o. независно од мреже из које позив потиче

35. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Next Fiber doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа).

Након дефинисања релевантног тржишта, Агенција је приступила процени појединачне значајне тржишне снаге у складу са критеријумима који су прописани одредбом члана 61. став 2. Закона.

За потребе оцене постојања значајне тржишне снаге на veleprodajном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, Агенција је анализирала следеће критеријуме:

1. величина оператора и конкурената и тржишно учешће;
2. контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати;
3. технолошка предност оператора која му омогућава надмоћан положај на тржишту;
4. недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца;
5. лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима;
6. степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге);
7. економија обима;
8. економија опсега;
9. степен вертикалне интеграције;
10. висок степен развоја дистрибутивне и продајне мреже;
11. недостатак потенцијалне конкуренције;
12. постојање препрека за ширење.

На основу анализе претходно наведених критеријума за утврђивање значајне тржишне снаге на veleprodajном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, Агенција закључује да су на посматраном тржишту Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., I.KOM d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo оператори са значајном тржишном снагом, између којих постоје разлике које су узете у обзир приликом дефинисања регулаторних обавеза.

У делу који говори о препрекама у развоју тржишне конкуренције анализирана су могућа понашања оператора са значајном тржишном снагом која могу да буду усмерена на потискивање постојећих конкурената са тржишта, спречавање уласка нових конкурената на тржиште, као и понашања која могу да штете интересима крајњих корисника.

За идентификоване операторе са значајном тржишном снагом, Агенција ће, уважавајући релативну снагу оператора и могуће препреке за развој тржишне конкуренције, донети решење којим ће одредити идентификоване операторе за операторе са значајном тржишном снагом и одредити им одговарајуће обавезе:

I. За Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Рачуноводствено раздвајање;
4. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
5. Контрола цена и примена трошковног рачуноводства.

II. За Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
4. Контрола цена.

Имајући у виду да би примена трошковног принципа обезбедила корисне информације операторима за формулисање политике продајних цена, као и поуздану основу за њихову контролу, препоручљиво је да, без обзира на одређене регулаторне обавезе, и Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo развијају трошковни модел у складу са Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“ број 52/11, у даљем тексту: Правилник о примени трошковног принципа).

2 УВОД

На основу надлежности Агенције, које проистичу из Закона, спроводи се анализа veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи.

У складу са одредбом члана 59. став 2. Закона, Агенција одређује релевантна тржишта уз примену одговарајућих препорука Европске уније о тржиштима подложним претходној регулацији.

2.1 Регулаторни оквир у Европској унији

Промене у сектору телекомуникација у Европској заједници отпочеле су средином 80-тих година 20. века, док су до тада у овом сектору били присутни искључиво оператори са својством државних монополиста над мрежом, инфраструктуром и опремом. Основе за либерализацију телекомуникационих мрежа и услуга су постављене прописима које је донела Европска комисија. У Зеленој књизи о развоју заједничког тржишта за телекомуникационе услуге и опрему (СОМ(87)290), усвојеној 1987. године, су изложени предлози и кораци за спровођење свих потребних промена у правним системима држава чланица ради остваривања либерализације. Сходно томе, државе чланице су приступиле ревидирању својих политика у правцу развоја конкуренције у сектору телекомуникација, а упоредно су доношени прописи на нивоу Заједнице.

Либерализација свих услуга телекомуникација на нивоу Европске уније је завршена у прописаном року, закључно са 1. јануаром 1998. године, уз неколико изузетака: у Луксембургу од јула 1998. године, у Шпанији од децембра 1998. године, у Ирској и Португалу од јануара 2000. године и у Грчкој од јануара 2001. године.

Током 1997. и 1998. године донет је пакет прописа којим је установљен нови регулаторни оквир, са циљем хармонизације прописа и стварања објективних, транспарентних и недискриминаторних услова за све учеснике на тржишту телекомуникација. **Регулаторни оквир из 1998. године** је предвиђао четири тржишта телекомуникација подложна регулацији:

1. тржиште фиксне телефоније (укључујући и инфраструктуру),
2. тржиште мобилне телефоније,
3. тржиште изнајмљених линија и
4. тржиште интерконекције.

Национална регулаторна тела су утврђивала постојање значајне тржишне снаге оператора на основу учешћа на тржишту у висини од 25%, сходно Директиви 97/33/ЕЗ Европског парламента и Савета о интерконекцији у телекомуникацијама која се односи на обезбеђивање универзалног сервиса и интероперабилности кроз примену принципа за обезбеђење отворене мреже. Одступање од овог правила је захтевало узимање у обзир додатних критеријума и то: могућност оператора да утиче на тржишне услове,

његов промет у односу на величину тржишта, контрола над инфраструктуром за приступ крајњим корисницима, приступ финансијским ресурсима и искуство у пружању производа и услуга на тржишту.

Технолошки напредак и иновације у погледу понуђених услуга су створили услове за развој информационог друштва у Европској унији. Конвергенција телекомуникационог, медијског и сектора информационих технологија је условила потребу за новим јединственим и технолошки неутралним регулаторним оквиром за електронске комуникационе мреже и услуге. Нови регулаторни оквир је усвојен 2002. године, а у примени је од јула 2003. године. Директиве којима је успостављен **регулаторни оквир из 2002. године** су:

1. Директива 2002/21/ЕЗ Европског парламента и Савета од 7. марта 2002. године о заједничком регулаторном оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге (*Framework Directive*);
2. Директива 2002/20/ЕЗ Европског парламента и Савета од 7. марта 2002. године о овлашћењу у области електронских комуникационих мрежа и услуга (*Authorization Directive*);
3. Директива 2002/19/ЕЗ Европског парламента и Савета од 7. марта 2002. године о приступу и међусобном повезивању електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава (*Access Directive*);
4. Директива 2002/22/ЕЗ Европског парламента и Савета од 7. марта 2002. године о универзалном сервису и правима корисника у вези са електронским комуникационим мрежама и услугама (*Universal Service Directive*);
5. Директива 2002/58/ЕЗ Европског парламента и Савета од 12. јула 2002. године о обради личних података и заштити приватности у области електронских комуникација (*Directive on Privacy and Electronic Communications*).

Тржишта електронских комуникација подложна *ex-ante* регулацији сходно регулаторном оквиру из 2002. године су дефинисана у складу са принципима и методологијом права конкуренције Европске уније, што није био случај са претходним регулаторним оквиром. Национална регулаторна тела спроводе поступак анализе тржишта према Смерницама Комисије о анализи тржишта и процени значајне тржишне снаге на основу регулаторног оквира Заједнице за електронске комуникационе мреже и услуге (2002/С 165/03) (у даљем тексту: Смернице Комисије о анализи тржишта). Сврха ових смерница јесте да се национална регулаторна тела усмере у извршавању својих обавеза које се односе на дефинисање тржишта и процену значајне тржишне снаге. Према члану 15. став 3. Оквирне директиве, национална регулаторна тела би требало да у највећој могућој мери узму у обзир ове смернице. Процена значајне тржишне снаге се, за разлику од правила из регулаторног оквира из 1998. године, не врши искључиво на основу тржишног учешћа, већ и других критеријума значајних за оцену постојања појединачне или заједничке значајне тржишне снаге и то: укупна величина субјекта, контрола над инфраструктуром која се не може лако реплицирати, технолошке предности, недостатак преговарачке моћи купаца, лак и повлашћен приступ тржишту капитала и изворима финансирања, диверсификација производа и услуга, економија обима, економија ширине, вертикална интеграција, развијеност

дистрибуције и мреже продаје, недостатак тржишног такмичења и баријере у експанзији.

Поступак анализе тржишта према Смерницама Комисије о анализи тржишта обухвата следеће кораке:

1. дефинисање релевантних тржишта;
2. анализу релевантних тржишта и идентификовање оператора са ЗТС;
3. одређивање обавеза оператору са ЗТС ради спречавања злоупотребе доминантног положаја.

Европска комисија је, на основу члана 15. Оквирне директиве 2002/21/ЕЗ, донела Препоруку од 11. фебруара 2003. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији (2003/311/ЕЗ). Препоруком је предвиђено осамнаест релевантних тржишта, од којих је седам малопродајних и једанаест велепродајних тржишта:

1. малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији за резиденцијалне кориснике;
2. малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији за нерезиденцијалне кориснике;
3. малопродајно тржиште јавно доступне локалне и/или националне телефонске услуге на фиксној локацији за резиденцијалне кориснике;
4. малопродајно тржиште јавно доступне међународне телефонске услуге на фиксној локацији за резиденцијалне кориснике;
5. малопродајно тржиште јавно доступне локалне и/или националне телефонске услуге на фиксној локацији за нерезиденцијалне кориснике;
6. малопродајно тржиште јавно доступне међународне телефонске услуге на фиксној локацији за резиденцијалне кориснике;
7. малопродајно тржиште основног скупа изнајмљених линија;
8. велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
9. велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
10. велепродајно тржиште услуге транзитирања саобраћаја у фиксној јавној телефонској мрежи;
11. велепродајно тржиште рашчлањеног приступа (укључујући дељени приступ) петљама и подпетљама у сврху омогућавања широкопојасних и гласовних услуга;
12. велепродајно тржиште широкопојасног приступа;
13. велепродајно тржиште изнајмљивања завршних сегмената телекомуникационе мреже;
14. велепродајно тржиште изнајмљивања преносних сегмената телекомуникационе мреже;
15. велепродајно тржиште приступа и оригинације позива у јавној мобилној телефонској мрежи;
16. велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи;

17. veleprodajno nacionalno trzishte za mejunarodni roming u javnim mobilnim mrezaма;
18. veleprodajno trzishte usluga emitovanja prenosa, kojima se emitovani sadrzaj isporuchuje krajnjim korisnicima.

Након четири године примене наведене препоруке, Комисија је усвојила нову Препоруку Комисије о релевантним тржиштима 2007/879/ЕЗ, имајући у виду развој тржишта током времена. Овом препоруком је прописано седам релевантних тржишта, од којих су шест veleprodajna trzishta и једно малопродајно тржиште, и то:

1. малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији за резиденцијалне и нерезиденцијалне кориснике;
2. veleprodajno trzishte originaције позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
3. veleprodajno trzishte терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
4. veleprodajno trzishte (физичког) приступа елементима мреже (укључујући дељени и потпуни рашчлањени приступ локалној петљи) на фиксној локацији;
5. veleprodajno trzishte широкопојасног приступа;
6. veleprodajno trzishte изнајмљивања завршних сегмената телекомуникационе мреже;
7. veleprodajno trzishte терминације позива у мобилној мрежи.

Национална регулаторна тела могу, сходно Препоруци Комисије о релевантним тржиштима 2007/879/ЕЗ, идентификовати и друга релевантна тржишта подложна претходној регулацији поред тржишта одређених овом препоруком након спровођења Теста 3 (три) критеријума, који подразумева да су истовремено испуњена три критеријума:

1. присуство високих и трајних баријера за улазак на тржиште, које могу бити структурне, правне или регулаторне природе;
2. структура тржишта таква да не тежи развоју делотворне конкуренције у оквиру одговарајућег временског периода;
3. немогућност да се само применом права конкуренције адекватно отклоне недостаци на тржишту.

Имајући у виду потребу за изменама у постојећем регулаторном оквиру у светлости технолошког напретка и развоја тржишта, са циљем унапређења конкуренције и обезбеђења права крајњих корисника, Европски парламент и Савет министара Европске уније су у новембру 2009. године усвојили нови регулаторни оквир у области електронских комуникација. **Регулаторни оквир из 2009. године** се састоји из две директиве и једне уредбе:

1. Директива 2009/140/ ЕЗ Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године којом се врше измене: Директиве 2002/21/ ЕЗ о заједничком оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге, Директиве 2002/19/ ЕС о приступу и међусобном повезивању електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава и Директиве 2002/20/ ЕС о овлашћењу у области електронских комуникационих мрежа и услуга;

2. Директива 2009/136/ЕЗ Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године којом се мењају: Директива 2002/22/ЕЗ о универзалном сервису и правима корисника у вези са електронским комуникационим мрежама и услугама, Директива 2002/58/ЕЗ о обради личних података и заштити приватности у области електронских комуникација, Уредба број 2006/2004 о сарадњи националних органа надлежних за примену прописа о заштити права потрошача;
3. Уредба (ЕЗ) број 1211/2009 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године о оснивању Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC) и Канцеларије.

Од 2009. до 2014. године усвојене су следеће препоруке у вези са тржиштем електронских комуникација:

- 1) Препорука Комисије од 7. маја 2009. године о регулацији цена фиксне и мобилне терминације позива у Европској унији (2009/396/ЕЗ);
- 2) Препорука Комисије од 20. септембра 2010. године о регулисаном приступу приступним мрежама следеће генерације (2010/572/ЕУ);
- 3) Препорука Комисије од 11. септембра 2013. године о јединственим обавезама недискриминације и трошковним методологијама у циљу унапређења конкуренције и побољшања инвестиционе климе у области широкопојасног приступа (2013/466/ЕУ).

Како би се олакшао и подстакло развој мрежа великих брзина, Европски парламент и Савет су усвојили Директиву 2014/61/ЕУ од 15. маја 2014. године о мерама за смањење трошкова развоја електронских комуникационих мрежа великих брзина.

Европска комисија је донела нову Препоруку Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ, којом је предвиђено да су следећа тржишта подложна претходној регулацији:

1. велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
2. велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи;
3. а) велепродајно тржиште локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији;
б) велепродајно тржиште средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште;
4. велепродајно тржиште висококвалитетног приступа који се пружа на фиксној локацији.

У септембру 2016. године у Европској унији је покренут поступак усвајања нове Оквирне директиве објављивањем Предлога директиве, којом ће бити успостављен нови регулаторни оквир за електронске комуникације. Један од основних циљева доношења новог регулаторног оквира је стварање услова за стимулацију инвестиција у развој електронских комуникационих мрежа и нових напредних услуга.

У табели 1. дат је преглед свих тржишта подложних претходној регулацији сходно одредбама препорука Европске комисије о релевантним тржиштима из 2003, 2007. и 2014. године.

Табела 1. Тржишта подложна претходној регулацији према препорукама Европске комисије

Тржишта	Препоруке Европске комисије		
	2003/ 311/ЕЗ	2007/ 879/ЕЗ	2014/710/ЕУ
Малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији	1 и 2	1	
Малопродајно тржиште јавно доступне телефонске услуге	3-6		
Малопродајно тржиште основног скупа изнајмљених линија	7		
Велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи	8	2	
Велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи	9	3	1. Велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији
Велепродајно тржиште услуге транзитирања саобраћаја у фиксној јавној телефонској мрежи	10		
Велепродајно тржиште рашчлањеног приступа	11	4	3. а) Велепродајно тржиште локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији
Велепродајно тржиште широкопојасног приступа (bitstream)	12	5	3. б) Велепродајно тржиште средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште
Велепродајно тржиште изнајмљивања завршних сегмената телекомуникационе мреже	13	6	4. Велепродајно тржиште висококвалитетног приступа који се пружа на фиксној локацији
Велепродајно тржиште изнајмљивања преносних сегмената телекомуникационе мреже	14		
Велепродајно тржиште приступа и оригинације позива у мобилној мрежи	15		
Велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи	16	7	2. Велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи
Велепродајно тржиште за међународни роинг	17		
Велепродајно тржиште услуга емитовања преноса	18		

2.2 Правни основ за спровођење поступка анализе тржишта у Републици Србији

Закон којим се регулише област електронских комуникација је усклађен са европским регулаторним оквиром из 2002. године и Препоруком Комисије о релевантним тржиштима 2007/879/ЕЗ.

Одредбом члана 60. став 1. Закона је прописана надлежност Агенције да врши анализу релевантних тржишта.

Део који се односи на тржишта подложна претходној регулацији и обавезе оператора са ЗТС је уређен одредбама чл. 59-71. Закона.

Агенција, сходно законским одредбама, спроводи поступак анализе тржишта који подразумева:

1. одређивање релевантних тржишта,
2. анализу релевантних тржишта,
3. одређивање оператора са значајном тржишном снагом и његових обавеза.

Одредбама члана 59. Закона је прописано да претходној регулацији подлежу тржишта на којима постоје структурне, регулаторне и друге трајније препреке које онемогућавају улазак нових конкурената, на којима није могуће обезбедити развој делотворне конкуренције без претходне регулације и на којима се уочени недостаци не могу отклонити само применом прописа о заштити конкуренције. Тржишта која подлежу претходној регулацији, односно релевантна тржишта у смислу Закона, одређује Агенција уз примену одговарајућих препорука Европске уније о тржиштима подложним претходној регулацији.

На основу члана 59. став 2. Закона, Агенција је 2011. године донела Одлуку о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11), којом је утврђено да претходној регулацији подлежу следећа тржишта:

1. малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
2. велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
3. велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи;
4. велепродајно тржиште (физичког) приступа елементима мреже и припадајућим средствима (укључујући дељени и потпуни рашчлањени приступ локалној петљи);
5. велепродајно тржиште широкопојасног приступа;
6. велепродајно тржиште изнајмљених линија;
7. велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи;
8. малопродајно тржиште дистрибуције медијских садржаја;
9. малопродајно тржиште јавно доступне телефонске услуге са фиксне локације.

Релевантна тржишта подложна претходној регулацији су одређена уз примену Препоруке Комисије о релевантним тржиштима 2007/879/ЕЗ, која предвиђа седам релевантних тржишта уз могућност одређивања других релевантних тржишта након спровођења Теста 3 (три) критеријума. Агенција је за малопродајно тржиште дистрибуције медијских садржаја и малопродајно тржиште јавно доступне телефонске услуге са фиксне локације установила да су испуњена сва три предвиђена критеријума, те су наведеном одлуком одређена као релевантна тржишта подложна претходној регулацији.

Сагласно члану 60. Закона, Агенција најмање једном у три године врши анализу релевантних тржишта, а по потреби и додатних тржишта, уз примену одговарајућих препорука Европске уније о анализи тржишта и утврђивању значајне тржишне снаге.

Агенција је у 2016. години, након спроведеног поступка анализе малопродајног тржишта дистрибуције медијских садржаја и малопродајног тржишта јавно доступне телефонске услуге са фиксне локације, донела Одлуку о измени Одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 106/16), којом су ова два тржишта престала да буду тржишта подложна претходној регулацији. Агенција је за малопродајно тржиште дистрибуције медијских садржаја и малопродајно тржиште јавно доступне телефонске услуге са фиксне локације установила да нису кумулативно испуњена сва три критеријума, те да ова тржишта више нису релевантна тржишта подложна претходној регулацији. Наведена одлука је ступила на снагу у јануару 2017. године, када су оператори на поменути тржиштима престали да буду оператори са ЗТС у смислу члана 62. тачка 5. Закона.

Оператор, према одредби члана 61. став 1. Закона, има значајну тржишну снагу на релевантном тржишту ако појединачно или удружено са другим операторима има положај који му омогућава да се у значајној мери понаша независно од конкурената и корисника услуга.

Приликом утврђивања појединачне значајне тржишне снаге, сходно одредби члана 61. став 2. Закона, нарочито се узимају у обзир следећи критеријуми:

1. величина оператора и његових конкурената, посебно у погледу броја корисника и прихода на релевантном тржишту;
2. контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати;
3. технолошка предност оператора која му омогућава надмоћан положај на тржишту;
4. недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца;
5. лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима;
6. степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге);
7. економија обима;
8. економија опсега;
9. степен вертикалне интеграције;
10. висок степен развоја дистрибутивне и продајне мреже;
11. недостатак потенцијалне конкуренције;

12. постојање препрека за ширење.

Када Агенција, на основу спроведене анализе тржишта, утврди да на релевантном тржишту (као и на уско повезаном тржишту) не постоји делотворна конкуренција, она након спроведених јавних консултација доноси решење којим одређује оператора са ЗТС на том тржишту и одређује му најмање једну обавезу из члана 63. Закона, водећи рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на посматраном тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућностима за остваривање разумне стопе повраћаја на уложена средства.

Према одредби члана 63. Закона, оператору са ЗТС се одређују обавезе:

1. објављивања одређених података;
2. недискриминаторног поступања;
3. рачуноводственог раздвајања;
4. омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава;
5. контроле цена и примене трошковног рачуноводства;
6. пружања основног скупа изнајмљених линија;
7. обезбеђивања могућности за избор и предизбор оператора;
8. пружања малопродајних услуга под одређеним условима.

Агенција, у складу са одредбом члана 62. став 4. Закона, прати примену обавеза одређених оператору са ЗТС и по службеној дужности преиспитује донето решење најмање једном током периода од три године од дана доношења, те сходно утврђеном стању одлучује у вези са обавезама оператора са ЗТС.

Одредбом члана 60. Закона је, између осталог, прописано да Агенција у поступку анализе тржишта сарађује са органом надлежним за заштиту конкуренције. Агенција и Комисија за заштиту конкуренције су 17. маја 2011. године потписале Протокол о међусобној сарадњи.

Агенција, у циљу хармонизације са регулативом Европске уније, спроводи поступак анализе тржишта veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи сагласно одредби чл. 59. став 2. и 60. став 1. Закона, уз примену Препоруке Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ, ради утврђивања да ли је ово тржиште релевантно, односно подложно претходној регулацији, те ради доношења нове одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној (ex ante) регулацији уз примену Препоруке Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ.

2.3 Преглед досадашњих активности

Решењем Агенције број 1-02-3491-410/14-50 од 29.12.2014. године, оператори Телеком Србија а.д. , SBB d.o.o, Telenor d.o.o., Beogrid d.o.o., Knight Development Support, IKOM d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP doo, Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o. и Opion telekom

d.o.o. одређени су за операторе са значајном тржишном снагом на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи у складу са Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној (ex ante) регулацији („Службени гласник РС, бр.59/11 и 106/16“). Овим решењем наведеним операторима су одређене обавезе:

1. Објављивања одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторног поступања;
3. Омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава;
4. Контроле цена;

Осим тога оператору Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o., одређене су и обавезе:

1. Рачуноводственог раздвајања;
2. Контроле цена и примене трошковног рачуноводства;

Агенција је одобрила промену цена из Стандардне понуде за услуге међуповезивања са јавном фиксном комуникационом мрежом Телеком Србија а.д. тако да почев од 1. маја 2015. године:

- 1) цена локалне терминације у јавну фиксну комуникациону мрежу Телеком Србија а.д. износи 0,57 дин/мин,
- 2) ценаједноструког транзита у јавну фиксну комуникациону мрежу Телеком Србија а.д. износи 0,67 дин/мин и
- 3) цена двоструког транзита у јавну фиксну комуникациону мрежу Телеком Србија а.д. износи 0,75 дин/мин.

Један од закључака анализе предметног тржишта из 2014. године је и да оператори који пружају јавну говорну услугу преко мрежа нове генерације и немају јасно изражене хијерархијске нивое у мрежи, треба у својим стандардним понудама за међуповезивање да понуде јединствену цену за терминирање саобраћаја из других мрежа. С тим у вези Агенција је операторима са значајном тржишном снагом на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи Serbia Broadband - Srpske kablovske mreže d.o.o., Telenor d.o.o., IKOM d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP doo, Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., и Orion telekom d.o.o., решењем број 1-02-3491-410/14-78 од 28.1.2015. године одредила јединствену цену терминације позива у јавној телефонској мрежи у износу од 0,62 дин/мин, без ПДВ-а.

3 ДЕФИНИСАЊЕ РЕЛЕВАНТНОГ ТРЖИШТА

Релевантно тржиште у сектору електронских комуникација представља скуп свих понуђених услуга електронских комуникација на одређеном географском подручју, које се по својим карактеристикама, наменама и ценама могу међусобно супституисати, односно које крајњи корисници користе за исте сврхе. Поступак дефинисања релевантног тржишта обухвата анализу супституције на страни тражње, анализу супституције на страни понуде, утврђивање постојања потенцијалне конкуренције и одређивање његове географске димензије. Дефинисање релевантног тржишта представља основ за спровођење анализе тржишта.

У контексту ове анализе, релевантно велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи се односи на тржиште на коме се операторима корисницима нуди велепродајна услуга терминације (завршавања) позива у мрежу оператора пружаоца услуге терминације, при чему оператор корисник, из чије мреже је инициран позив, плаћа уговорену цену терминације оператору пружаоцу услуге у чијој мрежи позив терминира.

3.1 Карактеристике релевантног тржишта

Основни елементи од којих се састоји пружање услуге позива су оригинација (започињања) позива, транзитирање позива (које укључује рутирање и комутацију, при чему транзитирање може бити вишеструко) и терминација (завршавања) позива. Оператор који нуди малопродајну услугу позива може да поједине или све наведене елементе купи, или пружи путем сопствене мреже, у зависности од њене развијености.

Велепродајна услуга терминације позива представља саставни део сваког позива, тако да је велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи директно повезано са малопродајним тржиштем ЈДФФ услуге са фиксне локације и зависно је од њега. С друге стране, велепродајна услуга терминације позива, сагласно Експланаторном меморандуму који прати документ Препорука Комисије о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији (2014/710/ЕУ) у складу са Директивом 2002/21/ЕЗ Европског парламента и Савета о заједничком регулаторном оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге (у даљем тексту: Експланаторни меморандум)¹, представља велепродајни инпут који је најтеже реплицирати када је у питању малопродајна услуга позива. Специфичност услуге терминације се огледа у тзв. *СРР (Calling Party Pays)* принципу, по коме цену терминације одређује мрежа оператора у коју се позив упућује, а плаћа је оператор мреже из које позив потиче.

¹ Експланаторни меморандум, тачка 4.1.3, страна 28

Позваној страни се позив не тарифира, те позвани корисник нема подстицај да реагује на цену терминације коју дефинише оператор.

Велепродајна услуга терминације позива подразумева прослеђивање позива који потичу из мреже оператора корисника од одговарајуће приступне тачке на коју је спојена мрежа оператора корисника према географској и негеографској нумерацији оператора пружаоца услуге терминације, изузев позива упућених према бројевима услуга са додатом вредношћу, који се, сходно Експланаторном меморандуму², искључују са релевантног тржишта.

У периоду који обухвата анализа, мреже оператора који су омогућавали ЈДФТ услугу су биле реализоване на начин да се приступни сегмент мреже налазио у власништву самих оператора, док су *core* и транспортни сегменти мреже оператори поседовали или изнајмљивали од других оператора. Када је реч о терминацији позива у јавној телефонској мрежи, од значаја је сегмент мреже којим оператор остварује приступ до својих крајњих корисника. Овај сегмент мреже се не може реализовати на други начин, јер се до крајњих корисника одређеног оператора може доћи само преко приступне мреже тог оператора. Из наведеног разлога, у анализи ће се разматрати сви оператори који су ЈДФТ услугу реализовали преко сопствене мреже за приступ, без обзира на начин на који су *core* и транспортни сегменти мреже реализовани.

Фиксна приступна мрежа до крајњег корисника може бити реализована на различите начине: као мрежа бакарних парица, коаксијална кабловска мрежа, оптичка мрежа, односно као фиксна бежична мрежа (FWA FWA - *Fixed Wireless Access*, односно CDMA). Велепродајна услуга терминације позива се, у складу са принципима технолошке неутралности, посматра као јединствена, односно као независна од начина реализације фиксне мреже у коју позив терминира.

У складу са Експланаторним меморандумом³, велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији подразумева терминацију свих позива, независно од тога из које мреже потичу (из фиксних мрежа националних оператора, из мобилних мрежа националних оператора или из фиксних или мобилних мрежа у иностранству).

3.1.1 Оператори јавно доступне телефонске услуге преко фиксне јавне телефонске мреже

Период на који се анализа велепродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи односи обухвата податке прикупљене од оператора путем годишњих упитника за 2014, 2015. и 2016. годину.

Према одредби члана 149. став 1. Закона о електронским комуникацијама, од 1. јануара 2012. године на пружање ЈДФТ услуге преко јавне фиксне електронске комуникационе мреже примењује се режим општег овлашћења, па је на дан 1.10.2017. године за

² Експланаторни меморандум, тачка 4.1.3, страна 29

³ Експланаторни меморандум, тачка 4.1.3, страна 28

пружање ЈДТФ услуге преко фиксне електронске комуникационе мреже у Републици Србији било регистровано 35 оператора, од којих су три оператора имаоци лиценци, и то:

1. Телеком Србија а.д., коме је дана 13.4.2007. године издата Лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге, као и Лиценца за CDMA која је издата дана 17.6.2009. године;
2. Orion telekom d.o.o. (претходни назив: Media Works), коме је 2009. године издата Лиценца за CDMA;
3. Telenor d.o.o., коме је дана 22.1.2010. године издата Лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге, а почео је са пружањем услуга из наведене лиценце у јануару 2011. године;

Поред наведених ималаца лиценци за јавну говорну услугу преко фиксне мреже на дан 1.10.2017. године било је регистровано још 32 оператора за пружање ЈДТФ услуге преко јавне фиксне електронске комуникационе мреже:

4. SBB d.o.o.;
5. Invest-Inženjering d.o.o.;
6. I.KOM d.o.o.;
7. KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o.;
8. SAT-TRAKT d.o.o.;
9. Beotelnet-ISP d.o.o.;
10. Radijus vector d.o.o.;
11. Telemark Systems d.o.o.;
12. VIP Mobile d.o.o.;
13. Softnet d.o.o.;
14. BPP Ing d.o.o.;
15. ЈП Пошта Србије;
16. MASKO D.O.O.;
17. ABA TEL doo;
18. Limes telekomunikacije d.o.o.;
19. YU VIDEO SERVIS;
20. Madnet doo;
21. EXE net d.o.o.;
22. Charlie +;
23. Netlogic doo;
24. Smiley TV doo;
25. Victory media d.o.o.;
26. Detel.com doo;
27. Jotel doo;
28. Optel Telekom Tim d.o.o.;
29. AVcom d.o.o.;
30. Akton doo;
31. Gimelnet doo;
32. BAU NETWORKS doo;

33. TRUF doo;
34. Astra Telekom doo;
35. Next Fiber doo.

3.1.2 Електронске комуникационе мреже за пружање јавно доступне телефонске услуге на фиксној локацији

Када је реч о преносу говора, фиксне телефонске мреже се технолошки могу поделити на мреже базиране на комутацији кола (*Circuit Switched*), као што је класична PSTN (*Public Switched Telephone Network*) мрежа, и на мреже базиране на комутацији пакета (*Packet Switched*), какве су савремене IP мреже.

Највећи оператор јавно доступне телефонске услуге преко класичне PSTN мреже је Телеком Србија а.д. Ово је једини оператор који располаже мрежом бакарних парица преко којих омогућава ЈДТФ услугу на готово целокупној територији Републике Србије. Осим за пружање ЈДТФ услуге, преко ове мреже оператор Телеком Србија а.д. омогућава и друге услуге, као што су широкопојасни приступ интернету и дистрибуција медијских садржаја. Поред бакарних парица, Телеком Србија а.д. приступ до својих корисника на фиксној локацији остварује и путем оптичких влакана и фиксном бежичном мрежом (CDMA). У складу са принципом технолошке неутралности, када је у питању терминација позива, фиксна мрежа Телеком Србија а.д. се посматра као јединствена, односно независно од технологије којом је реализована.

За потребе међуповезивања, фиксна електронска комуникациона мрежа Телеком Србија а.д. подељена је на саобраћајна подручја које могу бити подручје локалне централе, локално подручје, транзитно подручје и подручје међународне централе, која су ближе дефинисана и описана у Стандардној понуди за услуге међуповезивања са јавном фиксном комуникационом мрежом Предузећа за телекомуникације Телеком Србија а.д. (у даљем тексту: Стандардна понуда за међуповезивање Телеком Србија а.д.).

У тренутку израде анализе, Телеком Србија а.д. се налази у процесу модернизације која подразумева миграцију са PSTN мреже на савремене IP/IMS (*IP Multimedia Subsystem*) базиране мреже нове генерације (NGN – *Next Generation Networks*), те се у будућности очекује постепени прелазак свих корисника и сервиса на одговарајућу савремену IP архитектуру, што ће Агенција у наредном периоду наставити да прати.

Приступ до корисника путем фиксне бежичне мреже (CDMA), осим Телеком Србија а.д., омогућава и Orion telekom d.o.o., чија је мрежа у потпуности пакетског типа, реализована преко soft switch-а, уз примењену SIP сигнализацију.

Мреже осталих алтернативних оператора, код којих се веза са крајњим корисником у већини случајева реализује путем коаксијалног кабла и/или оптиком, су такође хијерархијски другачије уређене у односу на мрежу Телеком Србија а.д. и већином базиране на IP технологији, са приступним сегментом мреже у власништву самих оператора, док *core* и транспортне сегменте мреже оператори поседују или изнајмљују

од других оператора. Међуповезивање са другим операторима може бити остварено на IP или TDM (*Time-Division Multiplexing*) нивоу, у зависности од технологије којом су мреже реализоване. Уколико је потребно повезати мреже реализоване у различитим технологијама, повезивање се врши преко медија (*Media Gateway* - MGW) и сигнализационих (*Signalling Gateway* - SGW) гејтвеја, чиме се постиже технолошка неутралност.

3.1.3 Терминација позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији

Терминација позива представља услугу којом се омогућава терминација позива из једне у другу мрежу, при чему оператор из чије мреже је инициран позив плаћа уговорену цену терминације оператору у чијој мрежи позив терминира. Цена терминације у фиксну мрежу Телеком Србија а.д. зависи од тога да ли се услуга реализује на нивоу локалног (*Local*) или транзитног (*Single Transit*) подручја, или на националном нивоу (*Double Transit*) и, према важећој Стандардној понуди за међуповезивање Телеком Србија а.д. како је приказано у Табели 2, цене терминације позива, без ПДВ-а, према географским кодовима нумерације фиксне телефонске мреже Телеком Србија а.д. износе:

Врста услуге	Цена позива (дин/минут) без ПДВ-а
Терминација позива на нивоу локалног подручја (<i>local</i>)	0,57
Терминација позива на нивоу транзитног подручја (<i>single transit</i>)	0,67
Терминација позива на националном нивоу (<i>double transit</i>)	0,75

Табела 2: Терминација позива према географским кодовима нумерације фиксне телефонске мреже Телеком Србија а.д.

Услуга терминације позива на нивоу локалног подручја омогућава прослеђивање позива са приступне тачке на централи Телеком Србија а.д., на коју је спојена мрежа оператора корисника, према крајњим корисницима Телеком Србија а.д. у оквиру истог географског кода.

Услуга терминације позива на нивоу транзитног подручја омогућава прослеђивање позива са приступне тачке на транзитној централи Телеком Србија а.д., на коју је спојена мрежа оператора корисника, према крајњим корисницима Телеком Србија а.д. у оквиру истог транзитног подручја.

Услуга терминације позива на националном нивоу омогућава прослеђивање позива са приступне тачке на транзитној централи Телеком Србија а.д., на коју је повезана мрежа оператора корисника, према крајњим корисницима Телекома Србија изван транзитног подручја којем припада приступна тачка у којој оператор корисник прослеђује позиве.

Терминација међународних позива представља услугу којом се омогућава терминација позива упућених из мрежа међународних оператора у неку националну мрежу, при чему међународни оператор из чије мреже је инициран позив плаћа цену терминације оператору у чијој мрежи позив терминира.

Мреже свих осталих оператора наведених у претходном делу анализе базиране су на IP технологији и представљају мреже нове генерације. Ове мреже су, за разлику од мреже Телеком Србија а.д., изразито централизованог типа и с тим у вези посматрају се на посебан начин по питању начина терминирања саобраћаја, односно код њих се примењује јединствена цена терминације у складу са решењем Агенције број 1-02-3491-410/14-78 од 28.1.2015. (у даљем тексту: решење Агенције), која износи 0,62 дин/мин, без ПДВ-а.

Цене успостављања водова за међуповезивање се закључују на комерцијалној основи и разликују се од оператора до оператора.

3.2 Меродавно тржиште у димензији услуга

Све услуге које су међусобно заменљиве, односно које представљају међусобне супституте, формирају исто тржиште у димензији услуга. При одређивању димензије услуга полази се од супституције на страни потражње и супституције на страни понуде.

Основни елементи од којих се састоји услуга позива су оригинација (започињање) позива, транзитирање позива и терминација (завршавање) позива.

Тражња за услугом терминације позива у јавној телефонској мрежи на veleпродајном нивоу директно произлази из тражње за ЈДТФ услугом на малопродајном нивоу. Из овог разлога је за утврђивање услуга које представљају међусобне супституте на veleпродајном нивоу неопходно размотрити начине на које оператори могу крајњим корисницима омогућити ЈДТФ услугу на малопродајном нивоу.

3.2.1 Супституција на страни тражње – малопродајни ниво

Анализа супституције на страни тражње треба да покаже да ли ће корисник једне услуге прећи на другу сличну услугу код истог оператора као одговор на релативно повећање цене услуге коју користи или ће прећи на исту или сличну услугу код другог оператора који није повећао цене. На тај начин корисници ће утицати на оператора да врати цене на претходни ниво да не би изгубио кориснике, односно део тржишног учешћа.

Уговори о интерконекцији које оператори међусобно закључују на veleпродајном нивоу имају за циљ да омогуће да њихови крајњи корисници обављају несметану комуникацију са другим крајњим корисницима, без обзира на то чији су корисници. Стога, из тражње на малопродајном нивоу проистиче тражња на veleпродајном нивоу.

Из тог разлога, пре анализирања супституције на veleпродајном нивоу треба сагледати супституцију на малопродајном нивоу.

Анализа супституције на страни тражње на малопродајном нивоу треба да покаже да ли су корисници у могућности да пређу на друге сличне услуге код истог или другог оператора у ситуацијама када се повећава цена позива према фиксној мрежи. При томе треба имати у виду да цена позива коју крајњи корисници плаћају на малопродајном тржишту, као свој саставни део садржи и цену терминације позива коју њихови оператори морају да плате оператору корисника кога позивају.

Специфичност услуге терминације позива је у томе што цену терминације једног оператора плаћају крајњи корисници другог оператора, преко малопродајне цене позива према другим мрежама. Стога, ако један оператор повећава цену терминације, он тиме неће утицати на повећање трошкова својих корисника, већ на цену позива крајњег корисника другог оператора.

3.2.1.1 Понашање стране која упућује позив и коришћење других сличних услуга

С обзиром на то да страна која упућује позив сноси све трошкове позива, могућност преласка на друге сличне услуге проучава се са аспекта ове групе корисника. Циљ је да се сагледа могуће понашање корисника који упућује позив, у случају евентуалног повећања цене терминације позива на veleпродајном нивоу.

Цена за коју је заинтересован крајњи корисник јесте малопродајна цена коју плаћа свом оператору. Ако дође до наглог пораста цене терминације која приморава њиховог оператора да повиси цене позива на малопродајном нивоу, тада се, свакако, може очекивати прелазак крајњих корисника на исте услуге другог оператора који нуди ниже цене или на алтернативне услуге истог или другог оператора, уколико оне постоје.

Уколико дође до повећања veleпродајне цене терминације позива, односно, последично, до повећања малопродајне цене ЈДТФ услуге, поставља се питање да ли ће крајњи корисници прећи на алтернативне услуге.

Као потенцијални супститут, Агенција је разматрала следећу алтернативну услугу - позиви упућени ка бројевима у мобилним мрежама. Уместо да упути позив ка бројевима фиксне мреже, крајњи корисник би могао да упути позив ка бројевима мобилне мреже.

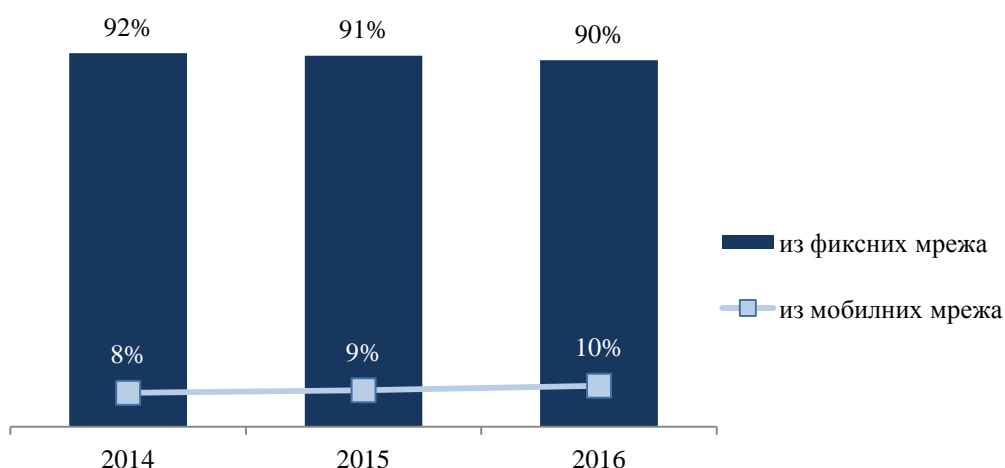
Позив може бити упућен и из мобилне и из фиксне мреже. Када је реч о одлазном саобраћају из мобилних мрежа нема већих промена када је у питању понашање крајњих корисника мобилне мреже. Наиме, највећи део позива корисника мобилне телефоније заврши према мобилним мрежама (укључујући позиве у оквиру сопствене мреже) односно мање од 4% позива заврши ка фиксним мрежама (Слика 1).

Слика 1. Структура одлазног саобраћаја из мобилне мреже

Са становишта претплатника фиксне телефоније, позиви ка корисницима друге фиксне мреже су вишеструко јефтинији од цене позива ка корисницима мобилне мреже, тако да овим корисницима позив ка мобилном броју неког корисника не представља алтернативу којом ће моћи да обезбеде јефтинију услугу или услугу која ће имати приближно исту цену. Ову констатацију потврђују и подаци о односу позива упућеним ка мобилним мрежама у односу на фиксне мреже који су остварени од стране корисника фиксне телефоније. Највећи део позива корисника заврши према фиксним мрежама (укључујући позиве у оквиру сопствене мреже).

Посматрајући удео саобраћаја генерисаног из фиксних и мобилних мрежа у укупном обиму одлазног саобраћаја ка фиксним мрежама (Слика 2), може се закључити да је одлазни саобраћај ка фиксним мрежама који потиче из мобилних мрежа у благом порасту, док је одлазни саобраћај ка фиксним мрежама који генеришу корисници из фиксних мрежа у благом паду.

Слика 2. Удео саобраћаја генерисаног из фиксних и мобилних мрежа у укупном саобраћају ка фиксним мрежама

На основу горе наведеног, Агенција констатује да позиви упућени из фиксних мрежа ка мобилним мрежама не могу да се сматрају супститутима позивима ка фиксним мрежама, већ пре комплементарним услугама које су на располагању крајњим корисницима са истог броја.

Као потенцијални супститут, Агенција је разматрала следећу алтернативну услугу – ОТТ позиве.

Неуправљани позиви остварени преко IP прикључка, који се најчешће омогућавају као ОТТ (*Over the Top*) услуге, такође омогућавају сличне функционалности као позиви реализовани путем аналогног (POTS) прикључка, што значи да крајњи корисник може упутити позив ка другом кориснику у било којој мрежи под условом да плати ову врсту услуге. Међутим, овакве врсте сервиса се у већини случајева ограничавају на остваривање позива до других корисника који употребљавају исту ОТТ апликацију. Поред тога, и корисник који зове и позвани корисник морају бити улоговани на исту апликацију, за чију су им употребу потребни посебни уређаји попут *smart* телефона, таблета или рачунара.

С обзиром на све наведено, као и на то да квалитет говорне услуге реализоване на овај начин не може одговарати квалитету услуге говора реализоване преко аналогног (POTS) прикључка, неуправљани позиви путем ОТТ апликација не могу се сматрати одговарајућим супститутом.

На основу извршене анализе следи да тражња за услугама терминације позива на veleпродајном нивоу проистиче из тражње за услугама позива у одређеној фиксној мрежи и тражње за услугама за сопствене потребе, односно тражње за услугама позива на број у одређеној фиксној мрежи када је позив започео у истој мрежи.

3.2.2 Супституција на страни тражње - veleпродајни ниво

Супституција на страни тражње на veleпродајном нивоу има за циљ да утврди да ли, у случају да оператор који нуди veleпродајну услугу терминације позива повиси њену цену, оператори корисници услуге терминације позива могу прећи на другу услугу сличне цене и карактеристика код истог оператора, или исту или сличну услугу другог оператора.

Са техничке тачке гледишта, оператори не могу терминирати позив који је упућен ка нумерацији која припада једном оператору у мрежу која припада неком другом оператору, јер ће позив бити неуспешан. Ово значи да оператор из чије мреже је позив упућен нема алтернативу до да терминира позив у мрежу оператора који обезбеђује приступ позваном кориснику.

Из наведеног се може закључити да не постоји било каква препрека која може да ограничи оператора да повећа veleпродајне цене терминације позива у сопствену мрежу, с обзиром на то да не постоји алтернативни начин да се позиви упућени ка корисницима тог оператора успешно реализују, те самим тим Агенција сматра да

супституција на страни тражње на veleпродајном нивоу не постоји и да је мрежу сваког оператора потребно посматрати као посебно релевантно тржиште.

3.2.3 Супституција на страни понуде – малопродајни ниво

Супституција на страни понуде показује да ли ће у случају да један оператор повиси цену одређене услуге други оператори који нису пружали ту услугу моћи да одмах или у кратком року понуде услугу, без значајних додатних трошкова.

На малопродајном нивоу, анализа ове супституције треба да покаже да ли у случају да одређени оператор повиси цену позива ка броју у фиксној мрежи, други оператор може преко своје мреже да обезбеди позивање истог броја.

С обзиром на то да позвани корисник преко свог броја може да прима позиве искључиво преко мреже једног (свог) оператора и да остали оператори немају техничку могућност да пруже исту услугу за корисника друге мреже који је позван, сматра се да супституција на страни понуде на малопродајном нивоу не постоји.

3.2.4 Супституција на страни понуде - veleпродајни ниво

Код анализе могућности супституције на страни понуде, узима се у обзир вероватноћа да привредни субјекти који тренутно нису активни на релевантном тржишту одлуче да уђу на тржиште након повећања цена од стране активних тржишних учесника, у прихватљивом временском року и без значајних додатних трошкова⁴.

Основни услов за постојање супституције на страни понуде је да оператор поседује мрежне капацитете које може у потпуности, или уз мање модификације, да искористи за пружање одређене услуге, односно улазак на одређено тржиште, а да при томе цене пружања услуга буду економске, односно да не постоји субвенционисање од стране других сервиса.

Због специфичности услуге терминације позива, не постоји могућност да један оператор понуди услугу терминације позива ка корисницима повезаним на мрежу неког другог оператора, те самим тим Агенција сматра да супституција на страни понуде на veleпродајном нивоу за ову veleпродајну услугу не постоји.

3.3 Потенцијална конкуренција

Потенцијална конкуренција се односи на могућност уласка новог оператора на тржиште. Предметни оператор мора имати довољне финансијске капацитете да поднесе додатне трошкове који се јављају приликом уласка на тржиште, као и додатне техничке капацитете неопходне за пружање предметне услуге.

⁴Смернице Комисије о анализи тржишта, тач. 40. и 52.

Сама терминација позива у одређену мрежу одвија се у условима непостојања конкуренције, јер се до крајњих корисника одређеног оператора може доћи само преко приступне мреже тог оператора.

На основу наведеног, Агенција закључује да на тржишту терминације позива у фиксну мрежу не постоји потенцијална конкуренција.

3.4 Географска димензија релевантног тржишта

Географска димензија тржишта се односи на географско подручје које обухвата област у којој су заинтересовани привредни субјекти укључени у понуду и тражњу релевантних производа и услуга, у којој су услови конкурентности слични или довољно хомогени и која се може препознати као различита од суседних области у којима су преовлађујући услови конкурентности знатно различити.

У складу са Смерницама Комисије о анализи тржишта и Препоруком Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ, географска област релевантног тржишта се у сектору електронских комуникација утврђује на основу два главна критеријума:

1. области коју покрива мрежа;
2. постојање једнаког правног и регулаторног оквира на одређеном географском подручју.

На читавој територији Републике Србије важе исти законски услови за пружање услуга електронских комуникација. Цене терминације оператора Телеком Србија а.д. успостављена је као јединствена на целој територији Републике Србије, а зависи од приступне тачке на коју је спојен оператор корисник с једне, и локације крајњег корисника ка коме је позив усмерен у односу на ту приступну тачку, с друге стране, те се могу разликовати услуге терминације на локалном нивоу, на нивоу транзитног подручја и на националном нивоу. С друге стране, цене терминације позива алтернативних оператора су прописане као јединствене, у складу са решењем Агенције.

На основу горе наведеног, Агенција закључује да је релевантно географско тржиште за велепродајну услугу терминације позива у јавној фиксној телефонској мрежи територија Републике Србије.

3.5 Закључак о релевантном тржишту

На основу спроведене анализе, Агенција је дефинисала следећа релевантна тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи:

1. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Телеком Србија а.д. (фиксна мрежа, укључујући капацитете фиксне мреже CDMA) независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);

30. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Akton doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
31. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Gimelnet doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
32. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора ВАU NETWORKS doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
33. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора TRUF doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
34. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Astra Telekom doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа) и
35. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Next Fiber doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа).

Саставним делом идентификованих тржишта сматрају се позиви који потичу из мреже оператора корисника од одговарајуће приступне тачке на коју је спојена мрежа оператора корисника према географској и негеографској нумерацији оператора пружаоца услуге терминације, укључујући и позиве упућене из сопствене мреже, а изузимајући позиве упућене према бројевима услуга са додатом вредношћу, који се, у складу са Експланаторним меморандумом⁵, искључују са релевантног тржишта.

У складу са принципима технолошке неутралности, veleпродајна услуга терминације позива се посматра као јединствена, односно као независна од начина реализације фиксне мреже у коју позив терминира и није зависна од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа).

Агенција одређује да наведена релевантна тржишта, у географској димензији, припадају националној територији Републике Србије.

⁵ Експланаторни меморандум, тачка 4.1.3, страна 29

4 АНАЛИЗА РЕЛЕВАНТНОГ ТРЖИШТА

Агенција одређује релевантна тржишта која подлежу претходној регулацији сагласно одредби члана 59. став 2. Закона, уз примену одговарајућих препорука Европске уније наведених у тачки 2. овог извештаја.

Релевантно тржиште које подлеже претходној регулацији, сходно одредби члана 59. став 1. Закона, је тржиште на којем постоје структурне, регулаторне и друге трајније препреке које онемогућавају улазак нових конкурената. То је тржиште на којем није могуће обезбедити развој ефикасне конкуренције без постојања претходне регулације и на коме се уочени недостаци не могу отклонити само применом прописа о заштити конкуренције.

У поступку анализе релевантног тржишта се, између осталог, примењују критеријуми за утврђивање значајне тржишне снаге прописани одредбама члана 61. Закона.

4.1 Критеријуми за утврђивање појединачне значајне тржишне снаге

Појам значајне тржишне снаге се односи на ситуацију у којој се оператор, било појединачно или удруживањем са другим субјектима на тржишту, налази у позицији која му пружа могућност да се у знатној мери понаша независно у односу на конкуренцију, клијенте и потрошаче. Оваква ситуација утиче на смањење нивоа конкуренције на релевантном тржишту и из тог разлога произлази потреба за одређивањем одређених обавеза операторима код којих је утврђено постојање значајне тржишне снаге.

Одредбама члана 61. Закона прописано је да оператор поседује значајну тржишну снагу на релевантном тржишту ако сам или са другим операторима има доминантан положај, односно положај који му омогућава да се у значајној мери понаша независно од конкурената, својих претплатника и коначно потрошача, и наводе се критеријуми који се нарочито узимају у обзир приликом утврђивања појединачне и заједничке тржишне снаге.

У складу са Законом, Агенција приликом утврђивања појединачне значајне тржишне снаге оператора узима у обзир критеријуме који најбоље представљају специфичности релевантног тржишта.

За утврђивање појединачне значајне тржишне снаге оператора на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи коришћени су следећи критеријуми:

1. величина оператора и његових конкурената, посебно у погледу броја корисника и прихода на релевантном тржишту;
2. контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати;
3. технолошка предност оператора која му омогућава надмоћан положај на тржишту;
4. недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца;

5. лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима;
6. степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге);
7. економија обима;
8. економија опсега;
9. степен вертикалне интеграције;
10. висок степен развоја дистрибутивне и продајне мреже;
11. недостатак потенцијалне конкуренције;
12. постојање препрека за ширење.

С обзиром на то да нема доказа да су у периоду који обухвата анализа били испуњени критеријуми за постојање заједничке тржишне снаге на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, у наставку ће се разматрати само критеријуми за утврђивање појединачне значајне тржишне снаге.

4.1.1 Величина оператора и конкурената и тржишно учешће

Тржишно учешће представља проценат са којим привредни субјект учествује у продаји одређеног производа или услуге на посматраном тржишту у одређеном временском раздобљу и представља индикатор снаге на посматраном тржишту.

У Смернице Комисије о анализи тржишта⁶, тржишно учешће није само по себи довољно да би се утврдило постојање значајне тржишне снаге на посматраном тржишту. Ипак, мало је вероватно да ће оператор који нема значајно тржишно учешће на том тржишту имати значајну тржишну снагу. У Смерницама Комисије о анализи тржишта сматра се да оператор чије тржишно учешће није веће од 25% вероватно неће имати значајну тржишну снагу на релевантном тржишту. Насупрот томе, тржишно учешће које је веће од 50% је само по себи довољан доказ да оператор има значајну тржишну снагу, осим у изузетним случајевима.

Оператор са високим тржишним учешћем може се сматрати оператором са значајном тржишном снагом уколико је његово тржишно учешће стабилно током одређеног временског периода. Уколико се тржишно учешће оператора са значајном тржишном снагом постепено смањује, то може да значи да тржиште постаје конкурентније, али да и даље постоји оператор са ЗТС.

Специфичност тржишта терминације позива се огледа у томе што за позив упућен крајњем кориснику не постоји алтернатива осим да позив заврши у мрежи оператора чији је корисник претплатник. Из тога следи да сваки оператор има 100% тржишно учешће у својој мрежи, односно на релевантном тржишту.

⁶ Смернице Комисије о анализи тржишта, тачка 75

4.1.2 Контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати

Контрола над инфраструктуром чији обим не може лако да се реплицира се односи на ситуацију када постоји један оператор (најчешће је то традиционални оператор) који контролише или има у власништву велику мрежу, коју алтернативни оператори не могу у релативно кратком времену реплицирати у значајнијем обиму, што може да представља баријеру за улазак на тржиште.

Инфраструктура која може да буде предмет интерконеције, а коју је тешко дуплицирати је, пре свега, кабловска канализација и кабловска инфраструктура. Ова инфраструктура је у највећем делу у власништву Телеком Србија а.д, при чему је врло мали део постојеће кабловске и канализационе инфраструктуре у власништву кабловских оператора, са изузетком оператора SBB d.o.o. који поседује развијену коаксијално/оптичку кабловску мрежу.

Из горе наведених разлога разликоваће се обавезе које ће се одредити операторима који пружају услуге на овом тржишту, а које се односе на приступ инфраструктури која може бити предмет интерконеције.

4.1.3 Технолошке предности

За потребе међуповезивања, фиксна електронска комуникациона мрежа Телеком Србија а.д. подељена је на саобраћајна подручја које могу бити подручје локалне централе, локално подручје, транзитно подручје и подручје међународне централе, која су ближе дефинисана и описана у Стандардној понуди за међуповезивање Телеком Србија а.д.

У тренутку израде анализе, Телеком Србија а.д. налази се у процесу модернизације која подразумева миграцију са PSTN мреже на савремене IP/IMS (*IP Multimedia Subsystem*) базиране мреже нове генерације (NGN – *Next Generation Networks*), те се у будућности очекује постепени прелазак свих корисника и сервиса на одговарајућу савремену IP архитектуру, што ће Агенција у наредном периоду наставити да прати.

Мреже осталих алтернативних оператора, код којих се веза са крајњим корисником у већини случајева реализује путем коаксијалног кабла и/или оптиком, су хијерархијски другачије уређене у односу на мрежу Телеком Србија а.д. и већином базиране на IP технологији, са приступним сегментом мреже у власништву самих оператора, док *core* и транспортне сегменте мреже оператори поседују или изнајмљују од других оператора. Међуповезивање са другим операторима може бити остварено на IP или TDM (*Time-Division Multiplexing*) нивоу, у зависности од технологије којом су мреже реализоване. Уколико је потребно повезати мреже реализоване у различитим технологијама, повезивање се врши преко медија (*Media Gateway* - MGW) и сигнализационих (*Signalling Gateway* - SGW) гејтвеја, чиме се постиже технолошка неутралност.

На основу наведеног, може се закључити да када је реч о међуповезивању мрежа за потребе терминације позива, које се реализује тако да се осигура технолошка неутралност, нема изразите технолошке предности или супериорности ниједног оператора.

4.1.4 Недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца

Према одредби члана 53. Закона оператори су обавезни да преговарају о захтевима за међусобно повезивање, а самим тим и о цени терминације саобраћаја у фиксну мрежу. Ако оператори електронских комуникација не постигну договор у вези са међуповезивањем, односно приступом, у року од 60 дана од дана почетка преговора, и када је то неопходно ради заштите интереса крајњих корисника или обезбеђивања интероперабилности електронских комуникационих мрежа и услуга, Агенција на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, доноси одговарајуће решење. Овим решењем се утврђује међуповезивање, односно приступ, укључујући техничке и комерцијалне услове. Приликом доношења решења, потребно је водити рачуна о:

- интересу корисника услуга;
- пружању широког спектра услуга корисницима;
- доступности технички и тржишно остваривих решења за тражено међусобно повезивање;
- потребе одржавања целовитости јавне телекомуникационе мреже;
- интероперабилности услуга, итд.

Постојање купаца са јаком преговарачком позицијом, који значајно могу да утичу на конкуренцију, ограничава могућност оператора да се понаша независно од корисника. Та моћ се најчешће огледа у значајном уделу прихода од појединачних корисника у укупним приходима оператора, који је при томе добро информисан о могућностима преласка код другог оператора, уз минималне трошкове или чак могућност производње релевантног производа или услуге у сопственој режији.

Оператор може да ограничи приступ својој мрежи и међусобном повезивању само у случају да је угрожена сигурност рада телекомуникационе мреже, као и заштите података. Иако не постоје административне баријере на тржишту интерконекције, може се закључити да купац има ограничену преговарачку моћ по питању уговарања цене терминације саобраћаја у друге мреже, јер у поступку преговарања услови потпуно зависе од оператора те мреже.

У периоду 2014-2016. година, у укупном броју претплатника и броју терминираних позива највеће тржишно учешће су имали оператори Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o (Слика 3. и 4.). Посматрано према броју претплатника и саобраћају Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o имају најјачу преговарачку позицију на тржишту терминације позива у фиксну мрежу.

Међутим, преговарачка моћ сваког оператора се умањује тиме што оператори имају значајну тржишну снагу у својој мрежи и што се у случају да се не постигне договор

оператори могу обратити Агенције. Тиме ниједан од оператора неће бити у неповољном положају без обзира на слабију преговарачку моћ у односу на друге операторе, односно не настају услови који омогућавају оператору да не дозволи интерконецију.

4.1.5 Лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима;

Финансијски ресурси су потребни операторима за проширење постојећих мрежних капацитета или модернизацију мреже.

Један од могућих начина финансирања предузећа је могућност емитовања власничких и дужничких инструмената или њихове комбинације. Коришћење ове могућности односно листирање на тржишту капитала у Републици Србији је дефинисано од стране надлежних инситуција. Поред тога, операторима на располагању остаје узимање кредита од банака како би финансирани свој даљи развој, при чему је једини ограничавајући фактор при добијању кредита сам бонитет оператора. Још једна могућност је и финансирање из сопствених извора.

Оператори који су дуго присутни на тржишту и који остварују добре пословне резултате могу имати лакши приступ кредитима банака у поређењу са операторима који тек почињу да се баве пружањем услуга електронских комуникација.

4.1.6 Степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге);

Везивање производа и услуга представља вид неконкурентског понашања, тј. злоупотребу доминатног положаја на релевантном тржишту од стране водећег оператора, којим се корисници условљавају куповином везаних производа и услуга. На тај начин, оператор са доминантном позицијом може значајно снизити цене одређених услуга, јер ће њихове приходе субвенционисати вишим ценама услуга са других тржишта, како би се елиминисала конкуренција на посматраном релевантном тржишту.

У пракси се препознају три облика везивања производа и услуга:

- 1) на тржишту се нуди само пакет услуга, а ниједна од услуга које чине тај пакет се не може купити одвојено;
- 2) на тржишту се нуди пакет услуга и услуга појединачно, при чему услуга у оквиру пакета има нижу цену од исте услуге када се купује одвојено;
- 3) на тржишту се једна услуга нуди и одвојено и у оквиру пакета, док се друга услуга може купити само у оквиру пакета, тј. уколико се купује прва услуга.

Најчешће се везују услуге на тржиштима на којима оператор има доминантан тржишни удео, за услуге на другим тржиштима на којима оператор нема значајан удео.

Када је реч о интерконекцији, скуп услуга неопходних за остваривање терминације позива је унапред познат, односно дефинисан уговором о интерконекцији.

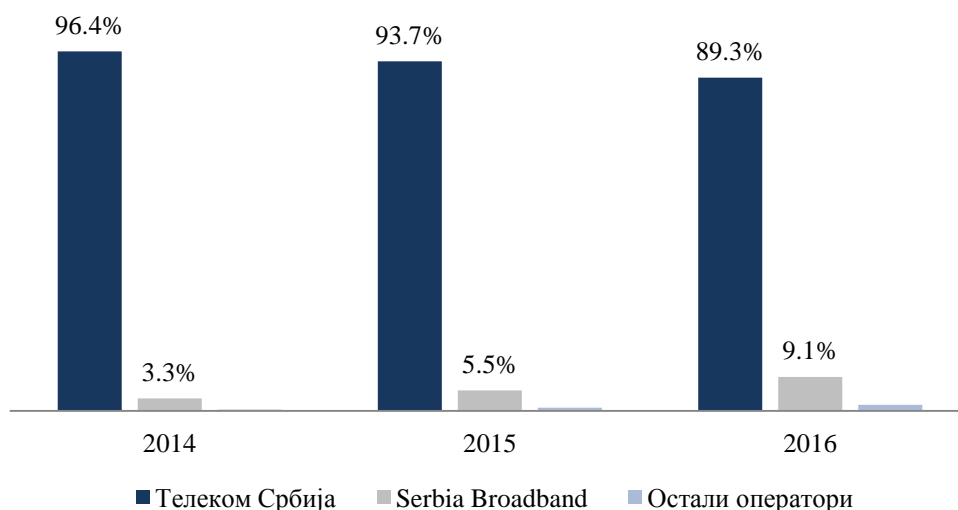
4.1.7 Економија обима

Економија обима настаје када са повећањем обима пружања услуга долази до смањења просечних трошкова.

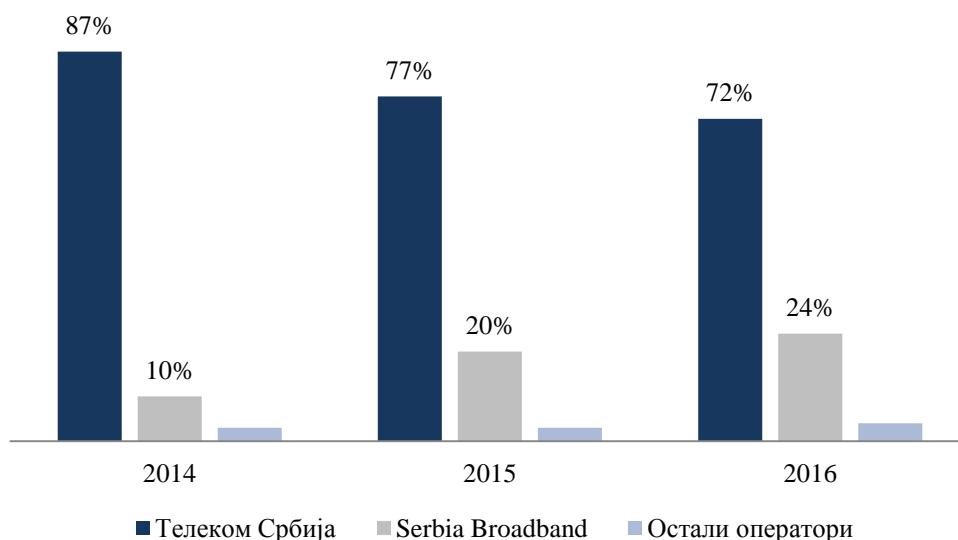
Пружање услуга терминације позива подразумева коришћење мреже, чија изградња представља значајну, али неопходну инвестицију за оператора, као и огроман фиксни трошак на почетку пословања. У интересу оператора је да повећава обим пружених услуга и да на тај начин смањи фиксне трошкове по јединици, што би довело и до смањења просечних трошкова.

Посматрајући елементе који чине трошкове интерконекције (закуп интерконекционог вода, терминационе таксе, трошкови опреме и одржавање исте), намеће се закључак да би трошкови терминације са проширењем обима саобраћаја требало да падају.

Оператор који има већи број претплатника односно веће учешће у броју терминираних минута има могућност да смањи јединичне трошкове за услугу терминације позива.

Слика 3. Учешће оператора у броју претплатника фиксне мреже

Слика 4. Учешће оператора у долазном саобраћају у фиксне мреже

Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o имају највеће учешће у броју терминираних минута и тиме су у позицији да остваре предности по основу економије обима.

4.1.8 Економија опсега

Економија ширине настаје када просечни трошкови по јединици производа или услуге опадају као резултат заједничке употребе неке инфраструктуре за више врста производа или услуга. У области електронских комуникација обично се јавља тамо где постоје капацитети тј. мрежа која се може користити за пружање више различитих услуга.

У уговорима о интерконекцији су прецизно дефинисане цене и услуге интерконекције, при чему се највећи део трошкова односи на цену терминације саобраћаја и закупа водова. Проширење наведеног скупа услуга на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи уз коришћење истих ресурса је мало вероватно.

Међутим, када оператор наступа на више различитих тржишта, заједнички трошкови се расподељују на више различитих услуга, чиме се остварује пад јединичних трошкова и тиме се остварују предности економије опсега.

Оператори који су анализирани на предметном тржишту су регистровани и за друге услуге, као што су јавна говорна услуга, услуга дистрибуције медијских садржаја или широкопојасни приступ Интернету. За пружање ових услуга, оператори користе приступни део мреже, који је у њиховом власништву, и који истовремено омогућава и пружање услуге терминације позива, што говори у прилог могућности коришћења предности економије опсега и од стране алтернативних оператора, што ће постати израженије са растом њиховог тржишног учешћа.

4.1.9 Степен вертикалне интеграције;

Вертикална интеграција подразумева да је оператор истовремено присутан на више различитих, вертикално повезаних тржишта, односно на veleпродајном и малопродајном тржишту.

Присуство вертикално интегрисаног оператора на veleпродајном и малопродајном нивоу у ланцу услуга може отежати коришћење потребних veleпродајних услуга операторима који пружају услуге на малопродајном нивоу.

Остваривање комуникације корисника различитих оператора подразумева да позив оригинира из једне мреже и терминира у мрежу другог оператора, те је неопходно успоставити међуповезивање два оператора. Уговори о интерконецији које оператори међусобно закључују на veleпродајном нивоу имају за циљ да омогуће да њихови крајњи корисници обављају несметану комуникацију са другим крајњим корисницима, без обзира на то чији су корисници.

У случају непостојања уговора о интерконецији, оператори би могли да пружају малопродајне услуге само у оквиру сопствене мреже, односно њихови претплатници не би били у могућности да комуницирају са претплатницима осталих оператора на тржишту. У случају комуникације између крајњих корисника једног оператора користи се вертикално интегрисана мрежа само једног оператора. У том случају у предности би били оператори са већим бројем претплатника, а то су Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o.

4.1.10 Висок степен развоја дистрибутивне и продајне мреже;

Veleпродајна услуга терминације позива се користи по основу међуповезивања односно закључивања уговора о интерконецији, стога дистрибутивна и продајна мрежа оператора није релевантна за коришћење услуге терминације позива.

4.1.11 Недостатак потенцијалне конкуренције

Сама терминација позива у одређену мрежу одвија се у условима непостојања конкуренције, јер до корисника те мреже се може доћи само уз пристанак оператора који задржава ексклузивно право на дефинисање услова за приступ својим корисницима.

Може се закључити да на тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи не постоји потенцијална конкуренција.

4.1.12 Постојање препрека за ширење

Сваки оператор има 100% тржишног учешћа у својој мрежи, односно на релевантном тржишту, те са тог становишта није могуће даље ширење.

4.1.13 Закључак о процени постојања оператора са значајном тржишном снагом

На основу анализираних критеријума за утврђивање значајне тржишне снаге на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, Агенција закључује да су Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., I.KOM d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo оператори са ЗТС.

5 ПРЕПРЕКЕ ЗА РАЗВОЈ ТРЖИШНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ

У овом делу биће представљене препреке за развој тржишне конкуренције које би се, у одсуству регулације, могле појавити на посматраном тржишту. Смисао идентификовања потенцијалних препрека за развој тржишне конкуренције је стварање основе за утврђивање обавеза које би спречиле настанак ових препрека, а све у циљу заштите интереса крајњих корисника.

Препрекама за развој тржишне конкуренције сматра се такво понашање оператора са ЗТС које је усмерено на избацивање постојећих конкурената са тржишта, спречавање уласка нових конкурената на тржиште, као и свако понашање које штети интересима крајњих корисника.

При том, код утврђивања обавеза није неопходно да се злоупотреба значајне тржишне снаге заиста догодила, већ је довољно да постоји такав положај на тржишту који указује на значајну тржишну снагу, чијом би злоупотребом могле да настану различите врсте препрека за развој тржишне конкуренције. Стога, треба размотрити препреке до којих би под одређеним околностима могло да дође, како би се одредиле обавезе које би имале превентивно дејство у спречавању истих.

5.1 Преглед основних препрека за развој тржишне конкуренције

На основу регулаторне праксе европских земаља, препознате су и издвојене основне врсте понашања оператора са ЗТС које представљају препреке за развој тржишне конкуренције. Ова понашања су садржана у документу Групе европских регулатора о примени одговарајућих обавеза (*Revised ERG Common Position on the Approach to Appropriate Remedies in the ECNS Regulatory Framework, Final Version May 2006*, ERG (06) 33), при чему се ради о препрекама које се могу, али не морају појавити на сваком тржишту и у свакој ситуацији.

У наведеном документу наведено је 27 препрека које се могу сврстати у четири основне групе:

1) Механизми вертикалног преношења тржишне снаге са једног на друго тржиште

Вертикално преношење тржишне снаге може да се јави у случају када је оператор присутан и на veleprodajном и на srodном maloprodajном тржишту. На veleprodajном нивоу нуде се услуге које су основа за пружање услуга на вертикално повезаном тржишту на maloprodajном нивоу.

Постоје различити облици вертикалног преношења тржишне снаге који могу да се сврстају у три основне подгрупе:

1) Одбијање договора/ускраћивање приступа,

2) Преношење тржишне снаге путем неценовних механизма, и то:

- дискриминаторно коришћење информација или ускраћивање информација,
- тактике одуговлачења,
- везивање услуга,
- неоправдани захтеви,
- дискриминација квалитетом услуге,
- стратешки дизајн производа,
- неоправдано коришћење информација о конкурентима.

3) Преношење тржишне снаге путем ценовних механизма, и то:

- ценовна дискриминација,
- унакрсно субвенционисање,
- дампинг цене.

2) Механизми хоризонталног преношења тржишне снаге са једног на друго тржиште

Хоризонтално преношење тржишне снаге јавља се у ситуацији када оператор који послује на више различитих вертикално неповезаних тржишта, а на неком од тржишта има ЗТС, у одсуству регулације, преноси своју доминацију са једног тржишта на друго. Овакав вид хоризонталног преношења се може остварити између малопродајних, veleprodajних или између малопродајног и veleprodajног тржишта која нису вертикално повезана.

Регулаторна пракса у земљама Европске уније препознаје два типа хоризонталног преношења значајне тржишне снаге оператора:

- Везивање услуга,
- Унакрсно субвенционисање.

3) Значајна тржишна снага на појединачном тржишту

Овај критеријум се односи на постојање одређених околности које онемогућавају или у значајној мери отежавају потенцијалној конкуренцији улазак и ширење на релевантном тржишту. Постојање нижих баријера на тржишни раст и експанзију значи постојање активније конкуренције. Са друге стране, високе баријере при уласку на тржиште умањују потенцијал развоја одређеног тржишта.

I. Постављање баријера за улазак на тржиште:

- стратешки дизајн производа,
- уговорни услови који повећавају трошкове преласка корисника,
- ексклузивно договарање,
- прекомерно инвестирање,
- дампинг цене.

II. Неконкурентско понашање везано за цене:

- превисоке цене,
- ценовна дискриминација.

III. Неефикасност/непродуктивност:

- недовољно инвестирање,
- превисоки трошкови/неефикасност,
- низак ниво квалитета.

4) Завршавање (терминација) позива

Пружање услуга крајњим корисницима подразумева међуповезивање са другим операторима. Регулаторна пракса у земљама Европске уније препознаје четири препреке:

- превисоке цене,
- прећутни споразуми,
- ценовну дискриминацију,
- одбијање договора / ускраћивање интерконеције.

5.2 Препреке у развоју тржишне конкуренције на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи

Имајући у виду претходни преглед, као најзначајније за veleпродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи се истичу и анализирају следеће препреке у развоју тржишне конкуренције:

- 1) тактике одуговлачења,
- 2) дискриминација квалитетом услуге,
- 3) унакрсно субвенционисање,
- 4) превисоке цене,
- 5) прећутни споразуми,
- 6) ценовна дискриминација,
- 7) одбијање договора/ускраћивање интерконеције.

5.2.1 Тактике одуговлачења

Један од механизма преношења значајне тржишне снаге на неценовним основама су тактике одуговлачења (одлагања). Применом ове тактике оператор са ЗТС неће одбити пружање одређене veleпродајне услуге, али ће покушати да их пружи са закашњењем у односу на сопствено малопродајно тржиште, односно повезана друштва.

У контексту терминације позива оператори могу да покушају да одложе договор и потписивање уговора са новим операторима на тржишту како би сачували своје тржишно учешће на малопродајном тржишту и тиме ставили у неравноправан положај постојеће и потенцијалне конкуренте на малопродајном тржишту, јер би тиме пружање услуга било ограничено на комуникацију између сопствених корисника.

При том, на тржишту терминације позива период примене ове тактике је временски ограничен. Наиме, у складу са одредбама члана 53. Закона, оператори су обавезни да преговарају у вези са захтевом за међусобно повезивање, а самим тим и о цени терминарања саобраћаја у фиксну мрежу. Ако оператори електронских комуникација не постигну договор у вези са међуповезивањем, односно приступом, у року од 60 дана од дана почетка преговора, и када је то неопходно ради заштите интереса крајњих корисника или обезбеђивања интероперабилности електронских комуникационих мрежа и услуга, Агенција, на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, доноси решење којим се утврђује међуповезивање, односно приступ, укључујући техничке и комерцијалне услове.

5.2.2 Дискриминација квалитетом услуге

Постојећи оператори могу дискриминисати операторе тако што ће нудити нижи квалитет услуге интерконекције у односу на коришћење услуге за сопствене потребе. Исто тако може се јавити дискриминација у погледу брзине отклањања проблема у мрежи. Последице наведеног би трпели крајњи корисници новог оператора.

5.2.3 Унакрсно субвенционисање

Унакрсно субвенционисање, као механизам вертикалног преношења тржишне снаге, јавља се у ситуацији када оператор, у одсуству регулације, формира цену услуге изнад трошкова на оном тржишту где се испољава његова значајна тржишна снага, како би услугу на другим тржиштима понудио по цени која је формирана испод нивоа трошкова.

Оператори са ЗТС на релевантном тржишту би могли да понуде услугу по цени која је изнад нивоа трошкова, док би на малопродајном тржишту нудили цене испод трошкова. На овај начин се остварује ситуација препозната као ценовно стезање маргине профита (Price Squeeze) где се од стране оператора са значајном тржишном снагом директно увећавају трошкови потенцијалних конкурената и њихове цене чине неконкурентним или мање конкурентним у односу на малопродајне цене сопствених услуга. Овакво поступање би довело до нарушавања ефикасне конкуренције, као и до истискивања других оператора са тржишта.

5.2.4 Превисоке цене

Као проблем који потенцијално угрожава конкуренцију на тржишту, може се јавити превисока цена терминације.

Како је утврђено да на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи не постоји супституција позиву упућеном на број у тачно одређеној мрежи, и с обзиром да сваки оператор има 100% тржишног учешћа у својој мрежи, сваки оператор има могућност да поставља цену на високом нивоу. Уз високе цене терминације доћи ће до повећања сопствених прихода, са једне стране, и повећања трошкова других оператора, са друге стране, које се може одразити и на малопродајне цене позива њихових корисника.

5.2.5 Прећутни споразуми

Прећутни споразуми су договори између оператора различитих облика. Углавном се јављају у виду одређивања реципрочних цена терминације позива између свих или одређених оператора. Најчешће се јављају између оператора са сличним тржишним учешћем, са симетричним саобраћајем између мрежа.

Оператори се могу договорити да цене терминације и цене позива на малопродајном нивоу буду високе. Исто тако, оператори се могу договорити да цене терминације буду високе, а да цене на малопродајном нивоу буду ниске чиме би ставили у неравноправан положај операторе које нису у договору. Оператори код оваквих договора наплаћују исту цену терминације невезано за договор, чиме је искључена дискриминација на ценовној основи.

Међутим, прећутни договор може бити праћен и ценовном дискриминацијом. Оператори који су формирали прећутни споразум могу одредити ниже међусобне цене терминације, док би остали оператори плаћали вишу цену. На малопродајном тржишту оператори из споразума би могли нудити ниже цене позива од оператора који су ван договора и који плаћају вишу цену терминације.

5.2.6 Ценовна дискриминација

Дискриминација на основу цене може имати различите облике, као што су: разлике у цени за различите мобилне операторе, разлике у цени за различите фиксне операторе, разлике између цене за фиксне операторе и мобилне операторе.

На тржишту терминације позива у фиксним мрежама у Републици Србији не постоји ценовна дискриминацију кад је у питању национални саобраћај.

5.2.7 Одбијање договора / ускраћивање интерконекије

Уколико не би постојала обавеза приступа у сврху интерконекије, постојећи оператори би могли да одбијају потписивање уговора са новим операторима који улазе на тржиште или су већ на тржишту. У случају непостојања уговора о интерконекији, такви оператори би могли да пружају малопродајне услуге само у оквиру сопствене мреже, односно њихови претплатници не би били у могућности да комуницирају са претплатницима осталих оператора на тржишту.

У случају непостојања уговора о интерконекцији, у предности би били оператори са већим бројем корисника и код којих се највећи део саобраћаја остварује унутар сопствене мреже.

Агенција закључује да би Телеком Србија а.д. као оператор са највећим бројем претплатника на тржишту ЈДТФ услуге, у одсуству претходне регулације, имао мотив да ускрати приступ или одбије договоре са другим операторима тј. потенцијалном конкуренцијом.

6 ОБАВЕЗЕ ЗА ОПЕРАТОРА СА ЗНАЧАЈНОМ ТРЖИШНОМ СНАГОМ

Агенција је, након спроведене анализе, утврдила да оператори Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo поседују значајну тржишну снагу на veleprodajном тржишту терминације позива у јавну телефонску мрежу на фиксној локацији.

Сагласно одредбама члана 62. Закона, Агенција ће донети решење којим ће се оператори Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo одредити за операторе са ЗТС и којим ће им бити одређене регулаторне обавезе.

Приликом одређивања регулаторних обавеза води се рачуна о принципу пропорционалности, што значи да се сваком оператору са ЗТС одређују обавезе којима ће се најбоље отклонити постојеће и потенцијалне препреке развоју конкуренције. Одредбом члана 62. став 2 Закона прописано је да Агенција одређује оператору са ЗТС најмање једну обавезу, водећи рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућности за повраћај улагања по разумној стопи, с обзиром на повезане ризике. Основни циљеви одређивања обавеза су:

- развој релевантног тржишта,
- развој конкуренције,
- промовисање инвестиција и иновација и
- остваривање интереса крајњих корисника.

Узимајући у обзир препреке за развој тржишне конкуренције на veleprodajном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, сагласно горе наведеним законским одредбама и међународној регулативи, Агенција ће решењем утврдити обавезе сагласно одредбама члана 63. Закона и то:

I. Операторима Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o.:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Рачуноводствено раздвајање;
4. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
5. Контрола цена и примена трошковног рачуноводства.

II. Операторима Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., Invest Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP, Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., JP Pošta Srbije, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
4. Контрола цена.

6.1 Објављивање одређених података

У складу са одредбама члана 64. Закона о електронским комуникацијама, Агенција закључује да оператор са ЗТС треба да има обавезу објављивања одређених података, која се посебно односи на:

- рачуноводствене податке,
- техничке спецификације,
- карактеристике мреже,
- услове понуде и коришћења (укључујући ограничења),
- рокове важења понуде и
- цене.

Агенција закључује да је операторима Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo као операторима са

ЗТС, неопходно одредити обавезу објављивања одређених података за veleпродајну услугу терминације позива, у облику Стандардне понуде за међуповезивање и приступ, посебно имајући у виду да се операторима уводи и обавеза недискриминаторног поступања.

Стандардна понуда мора да буде јасно дефинисана и у довољној мери рашчлањена на појединачне компоненте како би оператор, корисник veleпродајне услуге терминације позива, могао да користи и плаћа само за оне компоненте које су му потребне ради пружања услуге терминације позива својим корисницима.

Стандардна понуда за међуповезивање оператора Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., I.KOM d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo обавезно треба да садржи следеће елементе:

- 1) Опис услуга које су предмет стандардне понуде за међуповезивање, примену и важење стандардне понуде, услове и начин наручивања услуге, поступак преговарања, одредбе од посебног значаја (нпр. поверљивост информација, пословна тајна, заштита интелектуалне својине), и сл.;
- 2) Цене, начин и услове одржавања услуге, као и ниво услуге која се пружа – SLA (*Service Level Agreements*);
- 3) Податке о мрежи и осталој инфраструктури који су неопходни за међуповезивање: податке о интерфејсима, сигнализационим и осталим протоколима, синхронизацији као и о свим осталим техничким условима који су неопходни за међуповезивање;
- 4) Цене међуповезивања као и начин наручивања и преговарања око међуповезивања;
- 5) Тачке и начин међуповезивања;
- 6) Начине обрачуна плаћања и наплате и инструменте осигурања;
- 7) Квалитет услуге;
- 8) Одговорност обе стране, разграничење међусобних одговорности и начин надокнаде штете;
- 9) Поверљивост информација, пословне тајне и начин решавања спорова.

Поред обавезе објављивања Стандардне понуде за међуповезивање, Телеком Србија и SBB d.o.o. ће бити у обавези да Агенцији, у односу на пружање релевантне услуге, доставља полугодишње извештаје са следећим индикаторима ефикасности (*Key Performance Indicators - KPI*):

- просечно време успостављање вода за међуповезивање;
- просечно време отклањања квара на воду за међуповезивање;

- податке који се односе на пружање услуге заједничког коришћења простора (колокације).

Због разлике у расположивој инфраструктури, описаној у тачки 4.1.2, Стандардне понуде за међуповезивање оператора Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o. мораће да садржи и услове коришћења заједничког простора – колокације (технички услови, цене и рокови) у оквиру техничких могућности оператора. Осим тога, Телеком Србија ће бити у обавези да у стандардној понуди дефинише цене и услове коришћења водова за приступ за потребе међуповезивања.

Агенција закључује да је одређивање обавезе операторима Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., I.KOM d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo да објављују одређене податке оправдано, јер се тиме осигурава да они као оператори са ЗТС на релевантном veleпродајном тржишту нуде услуге другим операторима под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чине за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера.

Обавеза Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o., I.KOM d.o.o., KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo да објављују одређене податке, ће омогућити операторима корисницима veleпродајне услуге терминације позива да, на основу транспарентно објављених услова оператора са ЗТС, дођу до закључка да ли су дискриминисани ценама, условима и/или роковима.

Без обавезе објављивања одређених података, Агенција не би на одговарајући начин могла да прати да ли оператор са ЗТС на релевантном тржишту спроводи обавезу недискриминаторног поступања. Обавеза објављивања одређених података је додатна обавеза у смеру решавања препрека за развој конкуренције које су везане за дискриминацију на ценовној и неценовној основи, имајући у виду да је све облике дискриминаторног поступања могуће утврдити само онда када су транспарентно објављени услови под којима оператор са ЗТС нуди услуге на релевантном veleпродајном тржишту.

Примена обавезе објављивања одређених података има за циљ да укаже на антиконкурентске активности и препреке за развој конкуренције које се односе на праксу унакрсног субвенционисања, дискриминацију на ценовној основи и праксу препознату као ценовно истискивање маргине профита (*Margin Squeeze*), те да допринесе њиховом решавању.

Уколико стандардна понуда за међуповезивање не одговара условима на тржишту и обавезама из ове анализе, Агенција може да захтева њену измену.

Агенција констатује да обавеза објављивања одређених података не представља додатно оптерећење за Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo, а да операторима корисницима пружа транспарентан увид у услове пружања veleпродајне услуге и тиме доприноси обезбеђивању конкуренције на релевантном тржишту.

6.2 Недискриминаторно поступање

У складу са одредбама члана 65. Закона, оператор са ЗТС је дужан да другим операторима пружа услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чини за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера.

Агенција ће одредити операторима Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo, као операторима са ЗТС на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској, обавезу недискриминаторног поступања, којом се обавезују да:

- обезбеде једнаке услове (пре свега у погледу цена, рокова и информација) при истим околностима за све операторе кориснике који пружају исте услуге;
- пружају услуге и податке операторима корисницима под истим условима и уз исти квалитет услуге који обезбеђују за сопствене потребе, потребе повезаних лица или партнера;

- достављају Агенцији све уговоре закључене на основу стандардне понуде за међуповезивање (интерконекцију) у року од петнаест дана од потписивања истих.

Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo би, као оператори са ЗТС на релевантном тржишту, у одсуству регулације могли да спроводе активности које се односе на пружање услуге терминације позива, дискриминаторне у погледу услова, цена, квалитета, које би, стога, представљале препреке за развој делотворне конкуренције.

У одсуству обавезе, Агенција констатује да би Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo, као оператори са ЗТС, могли да користе различите механизме на ценовној и неценовној основи како би отежали (или чак учинили немогућим) улазак и рад конкурентних оператора, те из тих разлога сматра да је оправдано одредити обавезе недискриминаторног поступања.

Поред механизма спречавања развоја конкуренције који се односе на цене, Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo могу да примењују и антиконкурентске тактике одуговлачења, ускраћивања информација, инсистирања на неоправданим захтевима и дискриминаторно коришћење информација. Ове активности доводе у неравноправан положај операторе кориснике, чиме се спречава делотворна конкуренција.

Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-

ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo ће бити у обавези да доставе Агенцији уговоре закључене на основу стандардне понуде за међуповезивање (интерконекију) у року од петнаест дана од потписивања истих. Захваљујући овој обавези, Агенција је у могућности да, увидом у уговоре о међуповезивању и приступу са различитим операторима корисницима и упоређивањем истих, утврди да ли оператори поштују обавезу недискриминаторног поступања и да ли пружају услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чине за сопствене потребе. У одсуству ове обавезе, Агенција не би могла да реагује на одговарајући начин.

Обавеза недискриминаторног поступања и обавеза објављивања одређених података (стандардне понуде) се међусобно допуњују, на шта указује одредба члана 64. става 2. Закона. Према одредби наведеног члана Закона, оператор са ЗТС коме је одређена обавеза недискриминаторног поступања дужан је да, на захтев Агенције, објави стандардну понуду за међуповезивање и приступ.

Агенција констатује да обавеза недискриминаторног поступања не представља додатно оптерећење за операторе, с обзиром на то да не узрокује додатне трошкове и нове процедуре, док Агенцији пружа упоредив увид у понашање оператора са ЗТС према операторима корисницима велепродајне услуге терминације позива и чини доступном информацију о односу својих малопродајних цена и велепродајних цена терминације позива.

6.3 Рачуноводствено раздвајање

Агенција ће одредити операторима Телеком Србија а.д. и SBB, као операторима са ЗТС на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи, обавезу рачуноводственог раздвајања, која се односи на одвојено рачуноводствено праћење пословних активности у вези са пружањем услуге терминације позива у јавној телефонској мрежи.

У складу са Правилником о примени трошковног принципа, Телеком Србија а.д. и SBB ће бити дужни да припреме и доставе извештај о раздвајању рачуна успеха и ангазоване имовине по свим врстама тржишних услуга у текућој години за претходну годину, у складу са роковима дефинисаним наведеним правилником.

Такође, Телеком Србија а.д. и SBB ће бити у обавези да на захтев Агенције доставе велепродајне и интерне трансферне цене, ради утврђивања постојања неоправданог унакрсног субвенционисања, као и да, такође на захтев Агенције, омогући увид у закључене уговоре, рачуноводствене податке, укључујући и податке о приходима

оствареним на тржишту. Агенција је овлашћена и да те податке објави, уколико би се тиме допринело развоју делотворне конкуренције, водећи рачуна о томе да битно не угрози пословање оператора.

6.4 Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава

У складу са одредбама члана 67. Закона, у случају да се утврди да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране оператора са ЗТС, спречило међуповезивање мрежа и припадајућих средстава и интересе оператора и крајњих корисника, Агенција може оператору са ЗТС да одреди обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава оператора са ЗТС, тако да се удовољи оправданим захтевима других оператора за приступ и коришћење одређених елемената мреже и припадајућих средстава.

На основу дела анализе који говори о препрекама које оператор са ЗТС може да поставља одбијањем договора односно ускраћивањем интерконеције и приступа, Агенција констатује да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране оператора са ЗТС који контролише неопходну инфраструктуру, спречило развој конкуренције, што би на крају угрозило интересе крајњих корисника.

Поред тога, Агенција закључује да оператор са ЗТС може да користи и остале механизме спречавања конкуренције на ценовној и неценовној основи како би отежао (или чак учинио немогућим) улазак и рад осталих оператора на релевантном тржишту.

Из наведених разлога, Агенција закључује да је оправдано да се операторима Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo, када решењем буду одређени за операторе за ЗТС на релевантном тржишту, наложе следеће обавезе прописане одредбама члана 67. став 3. Закона:

- 1) омогућавање приступа одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима који су везани за пружање veleпродајне услуге терминације позива;
- 2) вођење преговара у доброј вери са оператором који захтева приступ за услуге међуповезивања, и да у одговарајућем року одговори на сваки разуман захтев за приступ оператору који захтева veleпродајну услугу терминације позива;
- 3) не укидају већ одобрени приступ елементима мреже и припадајућој инфраструктури;

- 4) пружање одређене услуге другим операторима под велепродајним условима;
- 5) омогућавање колокације, односно другог облика заједничког коришћења припадајућих средстава;
- 6) пружање услуге потребне за обезбеђивање интероперабилних услуга за повезивање крајњих корисника, укључујући и услуге интелигентних мрежа;
- 7) омогућавање приступа системима оперативне подршке или сличним софтверским системима, ради обезбеђивања лојалне конкуренције у пружању услуга електронских комуникација;
- 8) обезбеђивање међуповезивања мрежа и припадајућих средстава;
- 9) обезбеђивање приступа повезаним услугама, попут услуга базираних на подацима о идентитету, локацији и доступности корисника.

Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo, као оператори са ЗТС, имаће обавезу да преговарају у доброј вери са оператором који захтева приступ за велепродајну услугу терминације позива, с циљем да се на захтев одговори у законском року. У одсуству ове обавезе наведени оператори би могли да искористе своју значајну тржишну снагу и да спроводе тактике одуговлачења.

Приликом оцењивања разумности захтева за приступ, Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo треба да се руководе принципом недискриминације и техничким могућностима сопствене мреже.

Полазећи од чињенице да је реализација услуге терминирања позива једноставнија и бржа у случају заједничког коришћења простора, Агенција констатује да ће Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o бити дужни да обезбеде заједничко коришћење свог простора, тамо где има техничких могућности.

Телеком Србија а.д. ће бити у обавези да обезбеди коришћење инфраструктуре и остале комуникационе опреме, а нарочито је обавезан да омогући водове за приступ до тачака међуповезивања оператору кориснику. Без ове обавезе оператора Телеком Србија а.д., оператору кориснику би било веома тешко (у неким случајевима и немогуће) да користи услугу терминације позива.

6.5 Контрола цена и примена трошковног рачуноводства

У складу са одредбама члана 68. Закона, Агенција ће одредити Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o, као операторима са ЗТС, обавезу контроле цена услуга терминације позива у јавној фиксној телефонској мрежи и примену трошковног рачуноводства, у складу са Правилником о примени трошковног принципа. Ова мера има за циљ да спречи оператора са ЗТС да одржава неоправдано високе цене или да ниским ценама истисне конкуренте на штету крајњих корисника.

Приликом одређивања мера, мора посебно да се води рачуна о претходним улагањима оператора са ЗТС, подстицању даљих улагања и могућности повраћаја улагања по разумној стопи, с обзиром на повезане ризике.

Оператор са ЗТС сноси терет доказивања да цене његових услуга произлазе из трошкова, укључујући и повраћај улагања по разумној стопи, и дужан је да, на захтев Агенције, достави детаљно оправдање својих цена.

Начин примене трошковног рачуноводства у циљу контроле цена дефинисан је Правилником о примени трошковног принципа. Такође, Агенција ће ангажовати независног ревизора ради годишње провере усклађености трошковног рачуноводства оператора са ЗТС са прописаним начином примене трошковног принципа, а извештај независног ревизора се објављује на интернет страници Агенције.

С обзиром на то да Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o заузимају већински удео у броју терминираних минута и највећу базу корисника на малопродајном нивоу, намеће се обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства у складу са Правилником о примени трошковног принципа.

С обзиром на то да остали оператори, Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo заузимају незнатан удео у укупном броју терминираних минута Агенција констатује да је довољно одређивање обавезе контроле цена, којом се обезбеђује ефикасност, одржава конкуренција и добробит потрошача,

при чему се у обзир могу узети цене на упоредивим тржиштима, као и малопродајне цене оператора са ЗТС.

Агенција препоручује свим операторима, без обзира на одређене регулаторне обавезе, да, имајући у виду да би примена трошковног принципа обезбедила корисне информације оператору за формулисање политике продајних цена, као и поуздану основу за њихову контролу, развијају трошковни модел у складу са Правилником о примени трошковног принципа.

Обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства се односи само на позиве који потичу из националних мрежа. Цене позива које потичу из међународних мрежа ће се слободно формирати а оператори са ЗТС су у обавези да ове цене прикажу у својим Стандардним понудама.

Агенција ће континуирано пратити дешавања на посматраном тржишту и, када се за то укаже потреба, ревидирати одређене обавезе.

7 ЗАКЉУЧАК

На veleprodajном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи на територији Републике Србије присутни су оператори Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo.

У поступку дефинисања тржишта утврђено је да су релевантна тржишта:

1. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Телеком Србија а.д. (фиксна мрежа, укључујући капацитете фиксне мреже CDMA) независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
2. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Orion telekom d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
3. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Telenor d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
4. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора SBB d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
5. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Invest-Inženjering d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
6. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора I.KOM d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
7. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
8. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора SAT-TRAKT d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
9. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Beotelnet-ISP d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);

24. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Smiley TV doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
25. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Victory media d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
26. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Detel.com doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
27. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Jotel doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
28. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Optel Telekom Tim d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
29. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора AVcom d.o.o. независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
30. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Akton doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
31. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Gimelnet doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
32. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора BAU NETWORKS doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
33. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора TRUF doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа);
34. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Astra Telekom doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа) и
35. Тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи оператора Next Fiber doo независно од мреже из које позив потиче (национална фиксна мрежа, национална мобилна мрежа, међународна фиксна и мобилна мрежа).

Агенција ће, на основу резултата и закључака предметне анализе, донети нову одлуку о одређивању релевантних тржишта подложних претходној (ex ante) регулацији сагласно одредби члана 59. став 2. Закона, у којој ће велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији бити одређено као релевантно тржиште подложно претходној регулацији.

Анализом критеријума за утврђивање појединачне снаге закључено је да на тржишту терминације не постоји конкуренција и да сваки оператор има 100% тржишног учешћа у сопственој мрежи, те ће Агенција донети решење којим ће одредити Телеком Србија а.д., Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., SBB d.o.o, Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo за операторе са ЗТС.

На основу појединачне снаге оператора и на основу могућих препрека које се у одсуству регулације могу јавити на тржишту терминације позива, Агенција ће одредити регулаторне обавезе сваком оператору.

За Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o.:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Рачуноводствено раздвајање;
4. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
5. Контрола цена и примена трошковног рачуноводства.

За Orion telekom d.o.o., Telenor d.o.o., Invest-Inženjering d.o.o, I.KOM d.o.o, KOPERNIKUS TECHNOLOGY d.o.o., SAT-TRAKT d.o.o., Beotelnet-ISP d.o.o., Radijus vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., VIP Mobile d.o.o., Softnet d.o.o., BPP Ing d.o.o., ЈП Пошта Србије, MASKO D.O.O, ABA TEL doo, Limes telekomunikacije d.o.o., YU VIDEO SERVIS, Madnet doo, EXE net d.o.o., Charlie +, Netlogic doo, Smiley TV doo, Victory media d.o.o., Detel.com doo, Jotel doo, Optel Telekom Tim d.o.o., AVcom d.o.o., Akton doo, Gimelnet doo, BAU NETWORKS doo, TRUF doo, Astra Telekom doo и Next Fiber doo:

1. Објављивање одређених података у форми стандардне понуде;
2. Недискриминаторно поступање;
3. Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава;
4. Контрола цена.

Агенција ће операторе са ЗТС и регулаторне мере одредити решењем, у складу са Законом.